

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Chanzlia federala ChF

La Confederaziun en furma concisa

2022

Er sco app

CH info

«Privlus daventi, sche mo pli quai che tuttas e tuts vulan udir dastga esser vair»

Chancelier federal Walter Thurnherr

Charas lecturas e chars lecturs

Nus vivain en in temp malsegir. Ils ultims onns han mussà: Er la democrazia na sa chapescha betg da sez, gnanca là, nua ch'ella exista gia dapi in'urella. Ella dependa da burgaisas e burgais ch'apprezieschan e che protegian la libra furmaziun da l'opiniun, che mettan en dumonda parolas simplas e che prendan serius fatgs verifitgabels. Ella basegna ina justia independenta e prudenta sco er in'administraziun effizienta ed accessibla. Ed ella dovra politicras e politichers che s'engaschan per interess a pli lunga vista e che stgaffeschan per quest intent adina puspè novas maioritads.

Privlus daventi, sche mo pli quai che tuttas e tuts vulan udir dastga esser vair. La democrazia sa basa sin ina retscha da premissas impurtantas. Per far ballucar l'entir edificzi basti, sche mo in sulet element essenzial cumenza a glischnar.

Carl Spitteler ha ditg ina giada che la democrazia saja «in'agitaziun periodica davart la dumonda, sch'il Franz u il Fritz vegnia elegi». Ultra dal fatg ch'er ina Franziska pudess vegnir elegida: La democrazia è bler dapli. Ed ella sto adina puspè vegnir acquistada, trasmessa e defendida da nov.

«La Confederaziun en furma concisa» contribuescha sia part en chaussa.

Chancelier federal Walter Thurnherr

Fatgs
La Svizra

6

Istorgia da la Svizra _____ 10

Federalissem _____ 12

Cunvegnas e commembranzas _ 14

Fundament
Democrazia directa

16

Separaziun da las pussanzas ___ 20

Votaziuns _____ 22

Elecziuns _____ 24

Partidas en il Cussegl federal
ed en il parlament _____ 26

Purchidas supplementaras tar la broschura
«La Confederaziun en furma concisa»

Legislativa Il parlament

28

Incumbensas dal parlament	32
Organisaziun dal parlament	34
Particularitads dal parlament	40
La via ad ina nova lescha	42
Il Servetschs dal parlament	45

Executiva La regenza

46

Il Cussegl federal	50
Incumbensas dal Cussegl federal	52
L'administraziun federala	54
Chanzlia federala ChF	56
Departament federal d'affars externs DFAE	58
Departament federal da l'intern DFI	60
Departament federal da giustia e polizia DFGP	62
Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport DDPS	64
Departament federal da finanzas DFF	66
Departament federal d'economia, furmaziun e retschertga DEFR	68
Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun DATEC	70

Giudicativa Il tribunals

72

Il Tribunal federal	76
Il Tribunal penal federal	78
Il Tribunal administrativ federal	79
Il Tribunal federal da patentas	80
Sentenzias dals tribunals federals	81

La Svizra

En Svizra na datti bain nagina citad gronda cun pli che in milliun abitantas ed abitants. Tuttina è la gronda part da la populaziun svizra urbana.

85 % da la populaziun abitan en ina citad u en l'agglomeraziun. La mesadad da quests 85 % viva en in dals tschintg centers d'agglomeraziun ils pli gronds: Turitg, Genevra, Basilea, Berna u Losanna. (Fotografia: Zug)

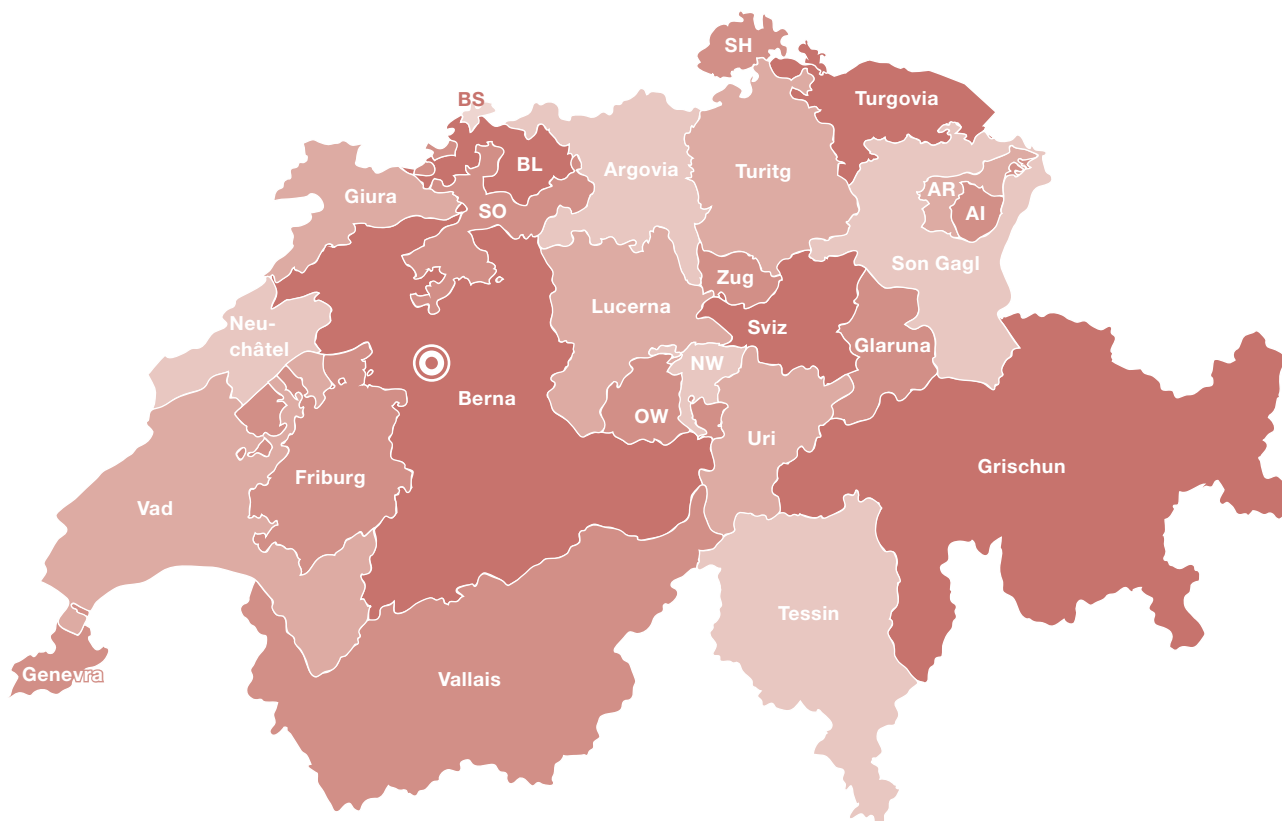

La Svizra

La Svizra è in pitschen pajais cun ina populaziun dad 8,7 milliuns persunas. Ella ha 4 regions linguisticas e 26 chantuns. Quels èn per gronda part independents e sa cumponan da numerusas vischnancas. La plurilinguitad ed il federalissem han lur ragischs en il passà e characteriseschan la Svizra. Sia neutralitad è renconuschida da tut ils stadis dal mund.

26 chantuns

www.statistik.ch

AI	Appenzell Dadens	NW	Sutsilvania
AR	Appenzell Dadora	OW	Sursilvania
BL	Basilea-Champagna	SH	Schaffusa
BS	Basilea-Citad	SO	Soloturn

8,7 milliuns personas

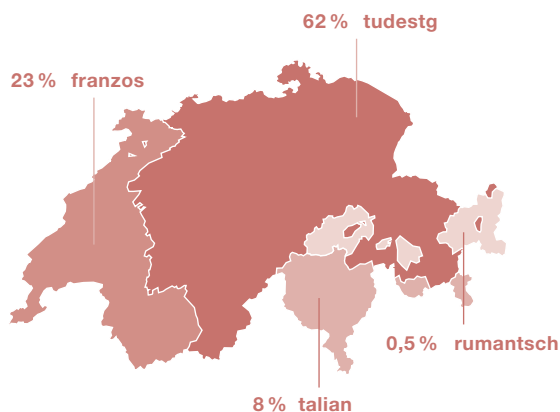
En Svizra vivan 8,7 milliuns personas, in quart da quellas senza passaport svizzer. Passa la mesadad da las personas estras è u naschida en Svizra u viva qua dapi almain 10 onns. La gronda part da la populaziun estra deriva d'in pajais da la UE. La pli gronda part èn personas da l'Italia (15 % da las personas estras), da la Germania (14 %) e dal Portugal (12 %).

cun naziunalitad svizra (6 459 500 personas)
senza naziunalitad svizra (2 210 800 personas)

4 linguas naziunalas

La Svizra è in pajais pluriling. Las quatter linguas naziunalas èn il tudestg, il franzos, il talian ed il rumantsch. 62 % da la populaziun discurren principalmain tudestg (svizzer), 23 % franzos, 8 % talian e 0,5 % rumantsch. 25 % da la populaziun han (anc) in'otra lingua principala. Bliers inditgeschan duas linguas sco linguas principalas: els èn bilings.

Svizra

Pajais cristian

La Svizra è in pajais per gronda part cristian. Dus terzs da la populaziun èn u catolics u reformads ubain appartegnan ad in'otra cuminanza cristiana. La libertad da religiun permetta er ad autras cuminanzas religiusas da pratitgar lur religiun. Dapi plirs onns crescha la part da las personas che n'appartegnan a nagina confessiun, e quai oravant tut en las citads.

35 %

catolic-roman

28 %

senza confessiun

23 %

evangelic-reformà

6 %

autras cuminanzas cristianas

5 %

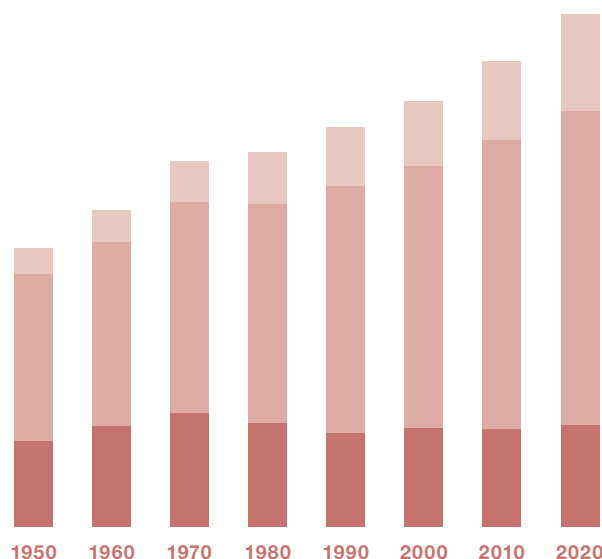
cuminanzas islamicas

3 %

ulteriuras cuminanzas / nunenconuschent

Auta aspectativa da vita

La populaziun en Svizra vegn pli e pli veglia ed ha adina main uffants che pli baud. L'aspectativa da vita en media è ina da las pli autas dal mund: ella importa 81 onns per ils umens ed 85 onns per las dunnas. En media survegnan las dunnas 1,5 uffants. La part da la populaziun da 64 onns e daplì è creschida, quella da sut 20 onns e quella da 20 fin 64 onns è sa reducida.

persunas sut 20 onns
persunas tranter 20 e 64 onns
persunas sur 65 onns

Istorgia da la Svizra

La Svizra è sa sviluppada en il decurs dals tschientaners or d'ina rait da differentas alianzas ad ina federaziun da stadis e lura al stadi federal odiern. **Ils cunfins svizzers e la neutralitad èn vegnids fixads e reconuschids l'onn 1815 sin plaun internaziunal. Il sistem politic ha ses origin en la Constituziun federala da l'onn 1848. Dapi lura ha la Confederaziun survegnì dapli cumpetenzas, il pievel dapli dretgs, e la diversitad politica è creschida.**

1847–1848
Guerra da la Lia separatista: Liberals cunter conservativs

La dumonda davart la concepziun da la Confederaziun chaschuna ina guerra civila tranter ils chantuns liberals ed ils chantuns conservativs catolics. La Guerra da la Lia separatista finescha cun ina victoria da las forzas liberalas.

1848
Constituziun federala: Stadi federal democratic

La Constituziun federala conceda a la gronda part dals burgais – als umens – differents dretgs e diversas libertads, tranter auter il dretg da votar e d'eleger. Sin plaun federal vegn introduci il sistem da duas chombras cun in Cussegl naziunal ed in Cussegl dals chantuns. Questas duas chombras elegian il Cussegl federal. Intgins secturs vegnan centralisads. La Svizra sa sviluppa ad in spazi giuridic ed economic unitar.

1874, 1891
Extensiun da la democrazia: Iniziativa, referendum

Tras la revisiun da la Constituziun federala survegn la Confederaziun dapli incumbensas ed ils dretgs democratics vegnan extendids sin plaun federal. L'onn 1874 vegn introduci il referendum, l'onn 1891 l'iniziativa dal pievel (→ p. 22).

1914–1918
Emprima Guerra mundiala, chauma generala: Ideas socialisticas

La povradad e la dischocupaziun durant l'Emprima Guerra mundiala sco er las ideas socialisticas da la Revoluziun russa provocheschan l'onn 1918 la chauma generala naziunala.

1291
Veglia Confederaziun:
Partenadis d'allianza

Allianzas alternantas tranter las citads e las regiuns ruralas han l'intent da segirar l'urden politic a l'intern e l'independenza vers anora. L'onn 1291 fan Uri, Sviz e Sutsilvania l'emprima alianza documentada. En il decurs dals tschientaners crescha la Confederaziun tras ulteriuras alianzas e tras la conquista da territoris.

1798–1802
Helvetica:
Stadi unitar sut
pussanza estra

Suenter l'invasiun da las truppas franzosas vegn la Confederaziun transformada en la Republica helvetica: en in stadi unitar sut la controlla da Paris.

1803–1814
Mediaziun:
Pussanza estra main
severa

Suenter guerras civilas tranter ils federalists ed ils aderents da la Republica helvetica dat Napoleun a la Svizra ina constituziun da mediaziun. Quella dat als chantuns puspè ina tscherta independenza e fixescha la gronda part dals cunfins chantunals.

1815
Contract federal:
Neutralitad e
federaziun da stadis

Suenter la fin da Napoleun reconuschan las grondas pussanzas europeicas la neutralitad da la Svizra, ed i vegnan fixads ils cunfins nazionals che valan anc oz. Tras il Contract federal da l'onn 1815 vegnan reunidas las differentas alianzas federalas ad in'unica federaziun da stadis.

1919, 1929
Proporz:
Vinavant en direcziun
da la democrazia da
concordanza

L'onn 1919 vegn il Cussegl nazional elegi per l'emprima giada tenor la procedura da proporz, ed en il Cussegl federal sesan ussa er dus commembers conservativs catolics (oz Alianza dal Center/PCD). A partir da l'onn 1929 fa er in commember da la Partida da purs, mastergnants e burgais (oz PPS) part dal Cussegl federal.

1939–1945
Segunda Guerra
mundiala:
Integraziun da la
sanestra

En il context da la Segunda Guerra mundiala s'avischinan las forzas politicas da la sanestra fin a la dretga ina a l'autra: L'onn 1943 elegia il parlament in socialdemocrat en la regenza. L'onn 1951 in segund. Dapi l'onn 1959 sa cumpona il Cussegl federal da quatter partidas (→ «Furmla magica», p. 51).

1971
Egualitad dals dretgs:
Dretg da votar da las
dunnas

Il favrer 1971 acceptan ils votants il dretg federal da votar e d'eleger da las dunnas cun 66 % da las vuschs. La plipart dals chantuns e da las vischnancas introducescha il dretg da votar da las dunnas er sin plaun chantunal e communal.

2000
Terza Constituziun
federala:
Mantegniment ed
avertadad

La revisiun totala da la Constituziun federala regla la repartiziun da las incumbensas tranter la Confederaziun ed ils chantuns. Il pievel svizzer approvescha ils contracts bilaterals tranter la Svizra e l'Uniuin europeica (UE). Dus onns pli tard (2002) accepta el la participaziun a la ONU (→ p. 14/15).

Federalissem

La Svizra è in stadi federalistic: la pussanza statale è repartida sin la Confederaziun, sin ils chantuns e sin las vischnancas. Ils chantuns e las vischnancas han grondas libertads d'agir per ademplir lur incumbensas. Tras il federalissem èsi pussaivel che la Svizra po exister sco unitad – malgrà quatter culturas linguisticas e malgrà atgnadads regionalas particularas.

1

Dapi l'onn 1848 è la Svizra in stadi federal che vegn er numnà «Confederaziun».

Confederaziun

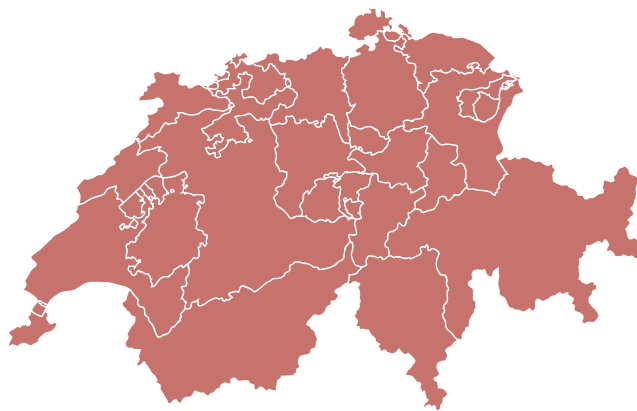
La Constituziun federala fixescha las incumbensas da la Confederaziun. Quai èn tranter auter las relaziuns cun l'exteriur, la defensiun naziunala, la rait da vias naziunalas e l'energia nucleara. Il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns furman il parlament federal, la regenza naziunala sa cumpona da set cusseglieras federalas e cussegliers federali, il Tribunal federal è responsabel per la giurisdicziun naziunala. Per sia finanziaziun incassascha la Confederaziun tranter auter la taglia federala directa.

11 pertschient da las Svizras e dals Svizzers vivan a l'exteriur (Svizras e Svizzers a l'exteriur).

Las entradas da la taglia federala directa importan 34 pertschient da tut las entradas da la Confederaziun.

26

La Confederaziun consista da 26 chantuns.

Chantuns

Mintga chantun ha in agen parlament, in'atgna regenza, atgnas dretgiras ed in'atgna constituziun. La constituziun chantunala na dastga betg cuntradir a la Constituziun federala. Ils chantuns realiseschan las prescripziuns da la Confederaziun, concepeschon dentant lur activitad tenor ils agens basegns. Ina gronda libertad d'agir han els p.ex. en ils fatgs da scola, d'ospital, da cultura e da polizia. Mintga chantun incassascha taglias chantunalas per sia finanziaziun.

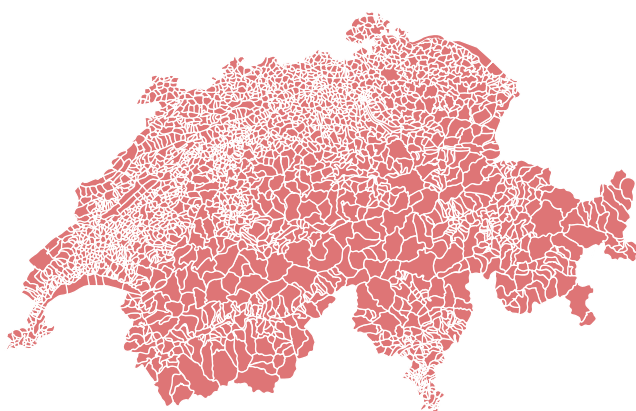
4 chantuns èn uffizialmain plurilingus: Berna, Friburg ed il Vallais han duas linguas uffizialas, il Grischun schizunt trais.

En ils chantuns Appenzel Dadens e Glaruna ha anc lieu il cumin u la mastralia.

In instrument impurtant per la coesiun da la Svizra è la gulivaziun da finanzas naziunala. Ella correspunda a la voluntad da solidaritad: Ils chantuns economicamain fermes e la Confederaziun gidan ils chantuns finanzialmain pli debels.

2148

Ils 26 chantuns èn dividids en 2148 vischnancas.

Vischnancas

Mintga chantun regla sez co che las incumbensas tranter el e las vischnancas vegnan repartidas. Las incumbensas da las vischnancas èn p.ex. la planisaziun locala, il manaschi da scola, ils fatgs da provediment ed ils pumpiers. Vischnancas pli grondas e citads han parlaments e votaziuns dal pievel. En vischnancas pli pitschnas decida il pievel en radunanzas communalas davart projects politics. Mintga vischnanca incassescha taglias communalas.

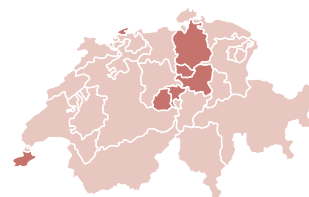
En la vischnanca la pli pitschna (Kammersrohr, SO) vivan 32 persunas, en la pli gronda circa 420 000 (citad da Turitg).

En consequenza da fusiuns datti mintga onn en media circa 38 vischnancas pli pauc.

Mintga chantun ha in'otra situaziun da partenza per adempair sias incumbensas: I dat chantuns gronds, pitschens, urbans, rurals e muntagnards. La gulivaziun da finanzas naziunala duai reducir las differenzas economicas tranter ils chantuns.

La Confederaziun e 7 chantuns pajan en la gulivaziun da finanzas: ZG, SZ, NW, GE, BS, ZH, OW.

Ils 19 chantuns restants survegnan pajaments da gulivaziun.

- Chantuns che pajan (7)
- Chantuns che survegnan (19)

5,3 milliardas francs èn vegnids pajads l'onn 2020 en la gulivaziun da finanzas: 3,5 milliardas da la Confederaziun ed 1,8 milliardas dals chantuns.

3,5
1,8
5,3

Exempels Giura e Zug

Giura, in chantun cun paucas resursas, survegn 167 milliuns francs da la gulivaziun da finanzas, pia 2297 francs per abitanta ed abitant.

Zug, in chantun cun bleras resursas, paja 330 milliuns francs en la gulivaziun da finanzas, 2685 francs per abitanta ed abitant

Detagls davart la gulivaziun da finanzas (en tudestg)

Video «Federalissem» (en tudestg)

Cunvegns e commembranzas

Europa

Cunvegns cun l'Uniun europeica UE

La Svizra n'è betg commembra da la UE, ha dentant strengas relaziuns cun ella. La basa respectiva furman passa 100 cunvegns, tranter quellas las cunvegns bilaterals I e II:

Las Bilaterals I reglan cunzunt dumondas economicas. La finamira principala è per tuttas duas varts in access pli facil al martgà (rauba, servetschs, forzas da lavur). L'onn 2000 han las votantas ed ils votants svizzers acceptà las Bilaterals I cun 67 %. Ellas consistan da 7 cunvegns. Sche la Svizra u la UE disdescha ina da questas cunvegns, perdan er las autras 6 cunvegns automaticamain lur vigur («clausula da guillotina»).

Las Bilaterals II reglan ulteriuras dumondas economicas, dentant er la collavuraziun en ils secturs da l'asil, da la segirezza, da l'ambient e da la cultura. Ellas cumpiglian 9 cunvegns, tranter auter la Cunvegna da Schengen-Dublin che las votantas ed ils votants svizzers han acceptà l'onn 2005 cun 55 %. Schengen pussibilitescha tranter auter la mobilitad transcunfinala ed ina collavuraziun en ils secturs da la giustia e da la polizia. Dublin pussibilitescha tranter auter ina coordinaziun da las proceduras d'asil.

27 stadis commembers

Sedia a Brüssel

Dapi l'onn 1951 (quella giada sco CECA, CEE)

Genevra sco tribuna internaziunala

42 organizaziuns internaziunals e 420 organizaziuns nungovernamentalas (ONG) han lur sedia a Genevra. Circa 32000 funcziunarias e funcziunaris internaziunals lavuran là. Bunamain adina han lieu conferenzas e scuntradas internaziunals.

Commembranzas

AECL

L'Associaziun europeica da commerzi liber AECL promova il commerzi liber tranter ses pajais commembers, vul dir la Svizra, il Liechtenstein, l'Islanda e la Norvegia. Ensem cun ils pajais da la UE furman ils pajais da la AECL – senza la Svizra – il Spazi economic europeic (SEE). Ina participaziun al SEE era vegnida refusada da las votantas e dals votants svizzers l'onn 1992.

4 stadis commembers

Sedia a Genevra

Fundada l'onn 1960, tranter auter da la Svizra

Cussegl da l'Europa

Il Cussegl da l'Europa sa deditgescha a la protecziun dals dretgs umans, al stadi da dretg ed a la democrazia. Sia cunvegna la pli impurtanta è la Convenziun europeica dals dretgs umans. Cunter violaziuns dals dretgs umans pon ins purtar plant tar il Tribunal europeic dals dretgs umans a Strassburg.

47 stadis commembers

Sedia a Strassburg

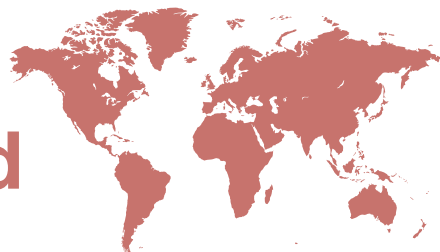
Fundà l'onn 1949, la Svizra è commembra dapi l'onn 1963

Neutralitad

La Svizra è in stadi neutral: ella na dastga betg sa participar a conflicts armads ed er betg s'associar ad alianzas militaras. La neutralitad da la Svizra è reconuschida sin l'entir mund. En cas da conflicts vegn la Svizra perquai adina puspè instituida sco intermediatura u sco pussanza protectiva.

La Svizra è in stadi neutral ed ha colliaziuns internaziunalas: cun l'Uniun europeica UE è ella colliada tras cunvegns bilaterals. Ultra da quai è ella commembra da las Naziuns unidas ONU e d'altres organisaziuns internaziunalas. A Genevra s'inscuntran expertas e politichers da la Svizra e da l'exteriur per la collavuraziun internaziunala.

Mund

Commembranzas

Naziuns Unidas ONU

A l'ONU appartegnan 193 stadis dal mund. Ella s'engascha per la pasch e per la segirezza internaziunala sco er per la collavuraziun mundiala, sch'i sa tracta da schliar problems internaziunals e da respectar ils dretgs umans. Ils princips da la ONU èn francads en la Charta da las Naziuns Unidas. La Svizra è commembra da la ONU dapi l'onn 2002: En ina votaziun ha il pievel acceptà la participaziun cun 55 %.

193 stadis commembers

Sedia principala a New York, sedias europeicas a Genevra e Vienna
Fundadas l'onn 1945, la Svizra è commembra dapi l'onn 2002

OSCE

L'Organisaziun per la segirezza e la collavuraziun en l'Europa OSCE è – cun ses stadis participants en l'America dal Nord, en l'Europa ed en l'Asia – l'organisaziun da segirezza regiunala la pli gronda dal mund. Sco forum per il dialog politic tracta l'OSCE in vast spectrum da dumondas da segirezza cun l'intent da promover la pasch e da schliar conflicts. Ella intermediescha tranter las partidas da conflict e sustegna la democratisaziun e la libertad da las medias.

57 stadis participants

Sedia a Vienna

Fundada l'onn 1975, tranter auter da la Svizra

UNESCO

L'Organisaziun da las Naziuns Unidas per l'educaziun, la scienza e la cultura UNESCO, ch'è er activa en il sector da la communicaziun, è in forum per la collavuraziun internaziunala e per il svilup da standards globals. Ella ha la finamira da promover la solidaritad tranter ils umans ed uschia da contribuir a la pasch, a la segirezza ed al svilup persistent.

193 stadis commembers

Sedia a Paris

Fundada l'onn 1945, la Svizra è commembra dapi l'onn 1949

WTO

L'Organisaziun mundiala da commerzi WTO regla e promova las relaziuns commercialas mundialas. La finamira da las cunvegns WTO è ch'il commerzi funcziunia, saja transparent e liber da discriminaziuns. Ils commembers da la WTO s'obligheschan d'observar tschertas reglas fundamentalas en connex cun lur relaziuns commercialas.

164 stadis commembers

Sedia a Genevra

Fundada l'onn 1995, tranter auter da la Svizra

OECD

L'Organisaziun da cooperaziun e svilup economic OECD serva al barat da savida en fitg differents secturs. Sia finamira è la promoziun dal bainstar, da la qualidà da viver e da l'egualitad da las schanzas. La OECD elavura standards internaziunals e publitgescha regularmain statisticas e studis, tranter auter ils studis da PISA.

38 stadis commembers

Sedia a Paris

Fundada l'onn 1961, tranter auter da la Svizra

Partenadi

Partenadi cun la NATO per la pasch

La Svizra n'è betg commembra da la NATO, collavura dentant cun ella en il rom dal partenadi per la pasch e dal Cussegl da partenadi euro-atlantic. La NATO è in'allianza da defensiun politica e militar da 30 stadis da l'Europa e da l'America dal Nord. Ensemen cun ils pajais partenaris s'engascha ella per la segirezza e per la pasch.

30 stadis commembers

Sedia a Brüssel

Fundada l'onn 1949

Democrazia directa

Tut las personas maiorennas dastgan eleger e votar. Perquai envidan bleras vischnancas lur burgaisas e burgais che han cumpleni il 18. onn da vegliadetgna ad ina «festa per giuvens

burgais» u ad ina «festa da maiorennitad». L'onn 1991 è la vegliadetgna da votar vegnida sbassada da 20 a 18 onns: L'artitgel costituziunal correspondent è vegni acceptà en ina votaziun dal pievel cun 73 % da las vuschs.

Democrazia directa

En strusch in auter stadi ha il pievel uschè blers dretgs da cundecisiun sco en Svizra. Trais fin quatter giadas per onn han lieu votaziuns dal pievel. Mintga quatter onns vegnan realisadas elecziuns dal parlament. La separaziun da las pussanzas procura che la pussanza na sa concentreschia betg tar ina persuna u ina partida: ella è in princip fundamental da la democrazia.

Participaziun a las votaziuns ed elecziuns

A las votaziuns federalas sa participeschan mintgamai circa 46 % da las persunas cun dretg da votar. Tut tenor il tema dal project da votaziun è la participaziun a la votaziun pli auta u pli bassa. Sumeigliantamain sa preschenta la situaziun tar las elecziuns: stgars mintga segunda Svizra e mintga segund Svizzer sa participescha a las elecziuns federalas.

Consegna dals cedels electorals

Las persunas cun dretg d'eleger e da votar han pliras pussaivladads da votar e d'eleger:

- **Per corrispondenza:** trametter ils cedels da votar u ils cedels electorals en ina cuverta uffiziala per posta u metter quella en la chascha da brevs da la vischnanca da domicil.
- **A l'urna:** metter ils cedels da votar u ils cedels electorals en in local electoral da la vischnanca da domicil en l'urna.

E-voting

La Confederaziun ed ils chantuns rimnan dapi passa 15 onns experientschas cun e-voting. Actualmain na vegn e-voting betg purschi. Per la proxima fasa d'emprova vegnan repassadas las basas, per ch'i possa vegnir etablì in manaschi stabil cun systems cun ina verificabilitad cumpletta.

Cumins e mastralias

En ils chantuns Glaruna ed Appenzell Dadens sa radunan ina giada per onn intgins milis votantas e votants sut tschiel avert al cumin u a la mastralia. Els decidan davart elecziuns e davart fatschen-tas da lur chantun. Il cumin u la mastralia è ina furma originara da la democrazia svizra.

Separaziun da las pussanzas

La pussanza è repartida sin las trais pussanzas statalas: legislativa (parlament), executiva (Cussegl federal) e giudicativa (tribunals).

Dretg da votar e d'eleger

Las Svizras ed ils Svizzers che han almain 18 onns dastgan eleger e votar. Ultra da quai dastgan els candidar per in uffizi politic. Circa 5,5 milliuns persunas han il dretg da votar e d'eleger.

Votaziuns dal pievel

Las Svizras ed ils Svizzers èn campiuns da votar: Davart mintga midada costituzionala vegni votà. Cun iniziativa e referendums pon las persunas cun dretg da votar pre-tender ch'i vegnia votà davart in tema politic.

Diversidad da las partidas

La cuntrada da partidas da la Svizra consista da bleras partidas, da las qualas nagina n'ha la maioritad sin plaun federal – ni en il parlament ni en il Cussegl federal.

Separaziun da las pussanzas

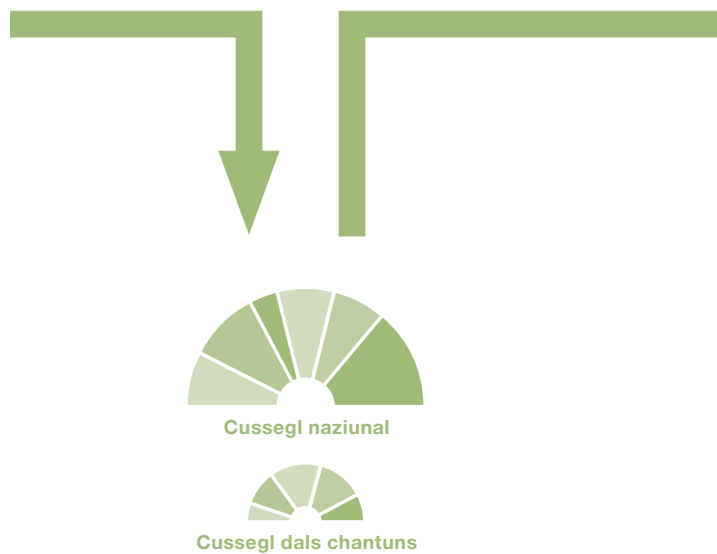
Il pievel svizzer

• = 10 000 personas

Il pievel svizzer elegia il parlament (legislativa):
las 200 commembras e commembers dal Cussegl naziunal e las 46 commembras e commembers dal Cussegl dals chantuns.

Legislativa Il parlament

Concluder leschas

Il parlament decida davart leschas ed ha la surveglianza suprema dal Cussegl federal e da l'administraziun federala sco er dals tribunals da la Confederaziun e da la Procura publica federala. El cumpiglia duas chombras: Il Cussegl naziunal represchenta la populaziun, il Cussegl dals chantuns ils 26 chantuns. Las duas chombras han ils medems dretgs. Ensemen furman ellas l'Assamblea federala plenara. (→ p. 30ss.)

La separaziun da las pussanzas impedischa la concentraziun da la pussanza tar singulas persunas u instituziuns. Ella è in princip fundamentala da la democrazia. La pussanza è repartida sin las trais pussanzas statalas: legislativa, executiva e giudicativa. Ina persuna dastga appartegnair il medem mument mo ad ina da las trais pussanzas statalas.

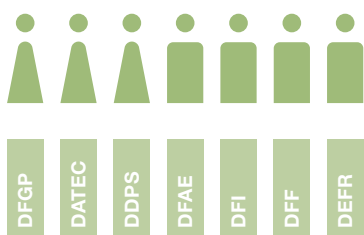

Il parlament elegia la regenza (executiva): las set commembras e commembers dal Cussegl federal e la chanceliera federala u il chancelier federal.

Il parlament elegia ils tribunals (giudicativa): la presidenta dal Tribunal federal sco er las derschadras ed ils derschaders dals quatter tribunals sin plaun federal.

Il parlament elegia plinavant la procuratura publica federala u il procuratur public federal: ella u el maina la Procura publica federala. Quella persequitescha delicts en connex cun material explosiv e cun spiunadi, sco er delicts uffizials commess d'employiads federalas. www.bundesanwalt.sch.ch

Executiva La regenza

Exequir leschas

Il Cussegl federal è la regenza da la Svizra: El prepara leschas e procura che las decisiuns dal parlament vegnian exequidas. El consista da set commembras e commembers cun ils medems dretgs; ellas ed els decidan cuminaivlamain. Mintga cussegliera federala e cusseglier federal maina in departament. Ensemen cun la Chanzlia federala furman ils set departaments l'administraziun federala. (→ p. 48ss.)

Giudicativa Ils tribunals

Far dretgira

En tut datti quatter tribunals da la Confederaziun. Il tribunal suprem è il Tribunal federal: el examinescha las sentenzias dals auters tribunals e giuditgescha per il solit sco ultima instancia, pia definitivamain. Il Tribunal penal federal, il Tribunal administrativ federal ed il Tribunal federal da patentas èn ils tribunals d'emprima instancia da la Confederaziun. Cunter la gronda part da lur decisiuns poi vegnir fatg recurs tar il Tribunal federal. (→ p. 74ss.)

Votaziuns

Fin quatter giadas per onn decidan las votantas ed ils votants davart dumondas politicas. **Votà vegni davart iniziativas dal pievel e davart tscherts conclus dal parlament. Per regla sa tracti da midadas da la Constituziun federala u da leschas.**

Midar la Constituziun federala

En Svizra vegni votà davart mintga midada da la constituziun (**referendum obligatoric**): N'emporta betg, sche la midada è vegnida concludida dal parlament u sch'ella è vegnida pretendida d'ina iniziativa dal pievel.

Il nov artigel constituziunal entra en vigur mo, sche la maiortad da las votantas e dals votants (maiortad dal pievel) e dals chantuns (maiortad dals chantuns) l'accepta (**maiortad dubla**). Er davart la participaziun da la Svizra ad in'organisaziun per la segirezza collectiva u a cuminanze supranaziunalas (p.ex. ONU, UE) ha lieu «obligatoricamain» ina votaziun dal pievel. La Svizra sa participescha mo, sch'i dat ina maiortad dubla.

Prender part a votaziuns federalas dastgan Svizras e Svizzers che han almain 18 onns: ellas ed els han il dretg da votar.

Franar ina lescha

Cunter leschas u cunter tscherts contracts internaziunals ch'il parlament ha concludì, pon las votantas ed ils votants far in referendum (**referendum facultativ**).

Sch'in referendum reussescha, vegni votà davart la lescha resp. davart il contract respectiv. La lescha u il contract internaziunal è approvà, sche la maiortad da las votantas e dals votants l'accepta (**maiortad simpla**).

Termins da votaziun 2022

L'onn 2022 èn las suandantas dumengias reservadas per votaziuns:

13 da favrer, 15 da matg, 25 da settember e 27 da november.

Infurmaziuns

- Explicaziuns da votaziun che vegnan tramessas a las personas cun dretg da votar
- App «VoteInfo»
- www.admin.ch
- www.ch.ch/rm/demokratie
- Videos explicativs

Instruments da la democrazia directa

Iniziativa dal pievel

Las votantas ed ils votants pon sutscriver u lantschar sezs ina iniziativa dal pievel e pretender uschia ina midada da la constituziun. 100 000 sutscriziuns valaivlas d'ovri per ch'ina iniziativa dal pievel reusseschia. Questas sutscriziuns ston vegnir rimnadas entaifer 18 mais.

Iniziativas dal pievel existan sin plaun federal dapi l'onn 1891. Davart 226 èsi vegni votà dapi lura, 24 èn vegnidadas acceptadas.

Il 31-12-2021 eran 10 iniziativas en il stadi da la rimnada da sutscriziuns, 8 eran pendentas tar il Cussegl federal u tar il parlament e 2 eran prontas per la votaziun.

Referendum facultativ

Las personas cun dretg da votar pon pretender cun in referendum ch'i vegnia votà davart tschertas decisziuns dal parlament (p.ex. davart ina nova lescha). Per ch'in referendum reusseschia, èn necessarias 50 000 sutscriziuns valaivlas. Quellas ston vegnir rimnadas entaifer 100 dis. Ina votaziun ha er lieu, sche 8 chantuns pretendan quella (uschenumnà referendum dals chantuns).

L'onn 1874 è vegni introducì il referendum facultativ. 203 èn reussids dapi quella giada, 84 projects èn vegnids franads uschia dal pievel.

Il 31-12-2021 curriva il termin da referendum per 38 leschas federalas e conclus federalas. Cunter 5 projects vegnivan rimnadas sutscriziuns.

YouTube –
Videos tar ils projects da
votaziun

App «VoteInfo»:
infurmaziuns davart votaziuns
federalas e chantunalas

abitant en Svizra

han il dretg da votar (han almain 18 onns ed il passaport svizzer)

sa participeschan a votaziuns (en media 46 % da las persunas cun dretg da votar)

effectueschan cun ina iniziativa ina votaziun dal pievel davart ina midada da la constituziun

effectueschan cun in referendum ina votaziun dal pievel davart ina nova lescha

Effect d'iniziativas e da referendums

Er sche la gronda part da las iniziativas na vegn betg acceptada e mo la pli pitschna part da las leschas vegn franada tras in referendum, han quests instruments tuttina in grond effect:

- els sveglian discussiuns publicas davart in tschert tema;
- els influenzeschan la legislaziun – ils interess da las gruppas che pon far in referendum vegnan resguardads per elavurar novas leschas (→ p. 42/43);
- mintgant fan il Cussegl federal ed il parlament ina cuntraproposta tar ina iniziativa che integrescha ils gjavischs da l'iniziativa.

Votaziuns 2021

7 da mars

Iniziativa dal pievel «Gea al scumond da cuvrir la fatscha»
Gea 51,2 %

Lescha federala davart ils servetschs d'identificaziun electronica (Lescha e-ID)
Na 64,4 %

Cunvegna davart il partenadi economic cun l'Indonesia
Gea 51,7 %

13 da zercladur

Iniziativa dal pievel «Per aua da baiver netta e vivonda sauna»
Na 60,7 %

Iniziativa dal pievel «Per ina Svizra senza pesticides sintetics»
Na 60,6 %

Lescha federala davart las basas legalas da las ordinaziuns dal Cussegl federal per superar l'epidemia da COVID-19 (Lescha COVID-19)
Gea 60,2 %

Lescha federala davart la reducziun da las emissiuns da gas cun effect da serra (Lescha da CO₂)
Na 51,6 %

Lescha federala davart las mesiras polizialas per cumbatter cunter il terrorissem
Gea 56,6 %

26 da settember

Iniziativa dal pievel «Distgargiar ils salaris, imponer taglias gistas sin il chapital» (Iniziativa da 99 %)
Na 64,9 %

Midada dal Cudesch civil svizzer (Lètg per tuts)
Gea 64,1 %

28 da november

Iniziativa dal pievel «Per in sector da tgira ferm»
Gea 61 %

Iniziativa dal pievel «Nominaziun da las derschadras federalas e dals derschaders federals en ina procedura da sort» (Iniziativa da giusta)
Na 68,1 %

Midada da la Lescha federala davart las basas legalas da las ordinaziuns dal Cussegl federal per superar l'epidemia da COVID-19 (Lescha COVID-19)
Gea 62 %

Eleccziuns

Mintga quatter onns han lieu las eleccziuns dal Parlament federal. Las persunas cun dretg d'eleger pon eleger quellas 246 parlamentarias e parlamentarisch che represchentan il meglier lur ideas ed opiniuns. A disposiziun stattan mintgamai numerusas candidatas e numerus candidats da partidas fitg differentas.

Eleccziuns dal Cussegl naziunal

Las eleccziuns dal Cussegl naziunal èn eleccziuns federalas. Las reglas da la Lescha federala davart ils dretgs politics valan en tut ils chantuns.

Dretg d'eleger activ e passiv

Il dretg d'eleger han las Svizras ed ils Svizzers che han almain 18 onns: D'ina vart pon ellas ed els eleger las membras ed ils commembers dal Cussegl naziunal (dretg d'eleger activ), da l'otra vart er candidar sezzas e sezs per il Cussegl naziunal (dretg d'eleger passiv).

Eleccziuns da proporz

En la gronda part dals chantuns èn las eleccziuns dal Cussegl naziunal eleccziuns da proporz: Ils sezs vegnan reparitids sin las partidas (glistas) en proporziun da las vuschs obtegnidas.

Mussavia electoral

Co ch'ins emplenesch e consegna correctamain ils cedels electorals uffizials en chantuns cun pli ch'in sez en il Cussegl naziunal, vegn declerà en il mussavia electoral. Quest mussavia vegn mintgamai tramess a las persunas cun dretg d'eleger e stat er a disposiziun online.

Termins

Las ultimas eleccziuns federalas han gi lieu ils 20 d'october 2019. Las proximas eleccziuns dal Cussegl naziunal ed (en la gronda part dals chantuns) dal Cussegl dals chantuns èn fixadas per ils

22 d'october 2023

Eleccziuns dal Cussegl dals chantuns

Per las eleccziuns dal Cussegl dals chantuns vala il dretg chantunal: Mintga chantun decida sez davart il dretg d'eleger, davart il termin da las eleccziuns, davart la procedura electorala sco er davart las reglas per emplenir ils cedels electorals. Ils suandants puncts èn en tut ils 26 chantuns ils medems: Las eleccziuns dal Cussegl dals chantuns han lieu mintga quatter onns, ed ins sto avair almain 18 onns sco er esser burgaisa svizra u burgais svizzer per pudair candidar per il Cussegl dals chantuns.

Eleccziuns da maiorz

En bunamain tut ils chantuns èn las eleccziuns dal Cussegl dals chantuns eleccziuns da maiorz: elegida è quella persuna che survegn las pli bleras vuschs.

- **Maioritad absoluta:** Elegida è quella persuna che obtegn almain ina vusch dapli che la mesadad da las vuschs.
- **Maioritad relativa:** Elegida è quella persuna che obtegn las pli bleras vuschs en cumparegliaziun cun las autras candidatas ed ils auters candidats.

Exempels per differenzas chantunals

En il chantun Glaruna pon gia las Svizras ed ils Svizzers da 16 e 17 onns eleger il Cussegl dals chantuns. Persunas da 65 onns e dapli na dastgan betg esser commembras dal Cussegl dals chantuns. En il chantun Appenzell Dadens elegian las persunas cun dretg d'eleger lur commembra u commember dal Cussegl dals chantuns a chascun d'ina radunanza sut tschiel avert («Landsgemeinde»), e quai mintgamai l'avrigl avant las eleccziuns dal Cussegl naziunal. En ils chantuns Giura e Neuchâtel vegn applitgada la procedura da proporz, en ils auters chantuns la procedura da maiorz. Las Svizras ed ils Svizzers a l'exterior n'han betg en tut ils chantuns il dretg d'eleger.

www.ch.ch –
Tgi ha il dretg
da votar?

YouTube –
Co eleger?
(en tudestg)

Mussavia electoral
Eleccziuns dal
Cussegl naziunal

[www.ch.ch/
eleccziuns](http://www.ch.ch/eleccziuns)

Las partidas da sanestra fin dretga

Per las elecziuns dal Parlament federal stattan mintgamai a disposiziun pliras partidas fitg differentas. Ellas sa distinguan ina da l'otra tras lur differentas ideas ed opiniuns davart il stadi, davart la societad e davart l'economia.

Partidas sanestras (PS, La Verda) sustegnan in ferm stadi social, partidas da la vart dretga dal center (PLD, PPS) èn oravant tut per ina politica economica liberala e per la responsabladad da mintga singula persuna. Ultra da la dumonda da sanestra e da dretga datti dumondas concernent l'ambient, concernent l'avertura da la Svizra envers l'Europa ed envers las organizaziuns internaziunalas e concernent las valurs liberalas (p.ex. partenadi da la medema schlattaina). Las partidas dal center (Allianza dal Center, avant PCD) collavuran – tut tenor la tematica – cun partidas da la sanestra u da la dretga.

Las partidas gidan a furmar l'opiniun politica, mettan a disposiziun candidatas e candidats per uffizis publics e lantschan iniciativas u fan referendums. Per las votaziuns fan ellas recumandaziuns da votaziun.

Las elecziuns èn decisivas

Er en Svizra decida il parlament u la regenza davart la gronda part da las dumondas materialas. Tranter las elecziuns 2015 e 2019 han las votantas ed ils votants pudì votar davart 33 projects. Durant la medema perioda ha il parlament deliberà 464 decrets, tranter auter 134 leschas federalas e 94 conclus federalas. Ultra da quai ha el elegì la regenza, las commembras ed ils commembers dals tribunals federals sco er il procuratur public federal.

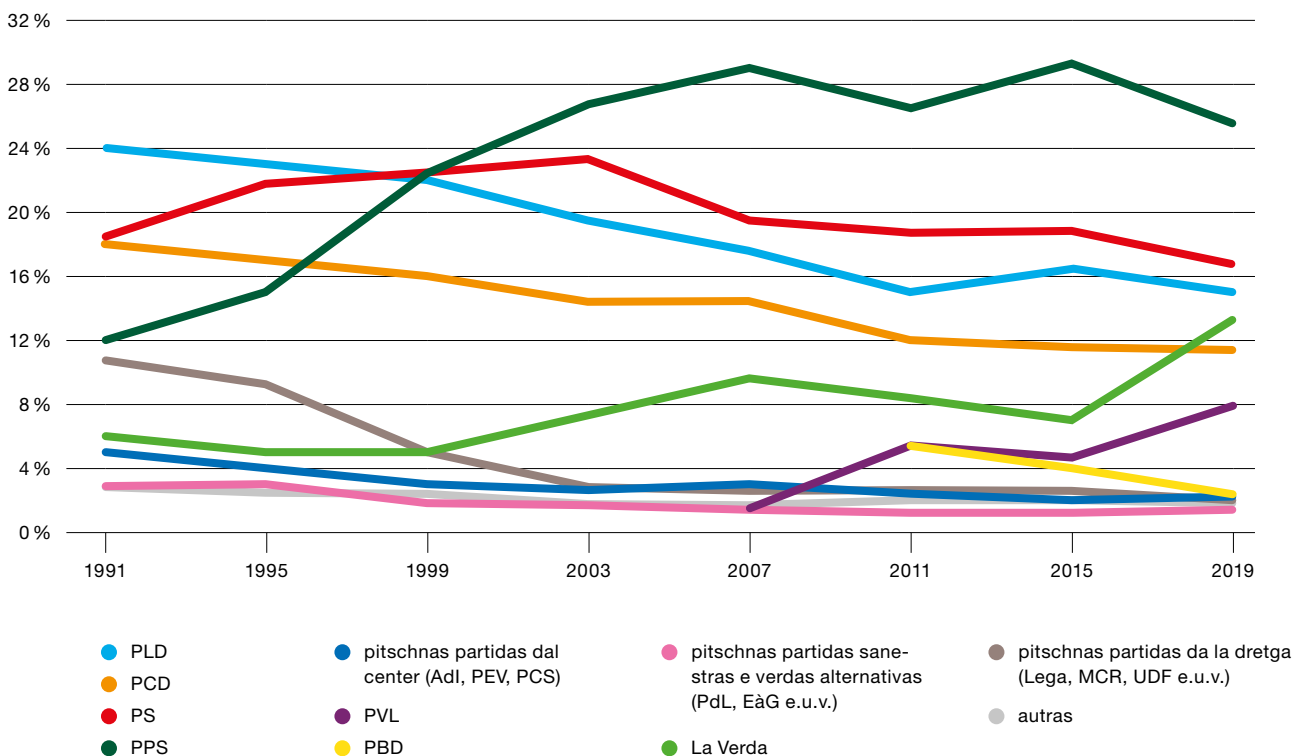
Tge signifitga «sanestra»?

- in ferm stadi social che gulivescha las differenzas socialas
- interess da las lavurantas e dals lavurants en il center
- controllas dals pretschs, servetsch public
- dapli politica da pasch, damain armada

Tge signifitga «dretga»?

- libertad ed atgna responsabladad, il stadi intervegn mo sche necessari
- interess da las patronas e dals patrons en il center
- interprendidras ed interprendiders libers, impuls economic
- ferma defensiun naziunala

Fermezza da las partidas (quotas d'electuras ed electurs tar las elecziuns dal Cussegl nazional 2019)

Partidas en il Cussegl federal ed en il parlament

La cuntrada da partidas da la Svizra consista da bleras partidas, da las qualas nagina n'ha la majoritad sin plaun federal. En la legislatura 2019–2023 sa cumpona il Cussegl naziunal da passa 10 partidas. 5 da quellas èn er represchentadas en il Cussegl dals chantuns, 4 en il Cussegl federal.

A las elecziuns dal CN 2019 han las 2 partidas ecologicas pudì augmentar il pli fitg: La Verda ha gudagnà 17 ulteriurs sezs, ils Verd-liberals 9. Pers il pli fitg ha la PPS: Ella ha pers 12 sezs, resta però la partida la pli ferma en la chombra dal pievel. Er las autras partidas dal Cussegl federal han pers sezs: La PS e la PLD han pers mintgina 4 sezs, la PCD ha stuì ceder 2.

En il parlament èn las partidas cun ils medems interess s'unidas a fracziuns (→ p. 36).

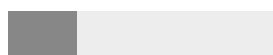

PPS – Partida populara svizra

President da partida
Marco Chiesa

Quota da votant(a)s* **25,6 %**

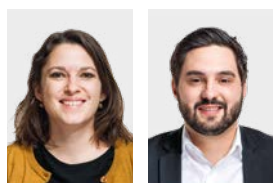

Cussegl federal	2
Cussegl naziunal	53
Cussegl dals chantuns	6

www.svp.ch

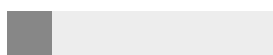

PS – Partida socialdemocratica

Co-presidi
Mattea Meyer
Cédric Wermuth

Quota da votant(a)s* **16,8 %**

Cussegl federal	2
Cussegl naziunal	39
Cussegl dals chantuns	9

www.sp.ch

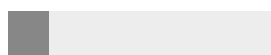

PLD – PLD.Ils Liberals

President da partida
Thierry Burkart

Quota da votant(a)s* **15,1 %**

Cussegl federal	2
Cussegl naziunal	29
Cussegl dals chantuns	12

www.fdp.ch

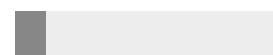

Alianza dal Center**

President da partida
Gerhard Pfister

Quota da votant(a)s* **13,8 %****

Cussegl federal	1
Cussegl naziunal	28**
Cussegl dals chantuns	13

www.allianza-dal-center.ch

* Quota da votantas e votants a las elecziuns dal Cussegl naziunal 2019 («fermezza da partida» – p. 25)

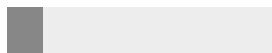

**La Verda –
Partida ecologica
svizra**

President da partida
Balthasar Glättli

Quota da votant(a)s* **13,2%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	28
Cussegl dals chantuns	5

www.gruene.ch

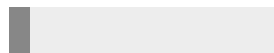

**PVL –
Partida verd-liberala
da la Svizra**

President da partida
Jürg Grossen

Quota da votan(a)s* **7,8%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	16
Cussegl dals chantuns	0

www.gruenliberale.ch

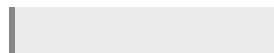

**PEV –
Partida evangelica
svizra**

Presidenta da partida
Lilian Studer

Quota da votant(a)s* **2,1%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	3
Cussegl dals chantuns	0

www.evppev.ch

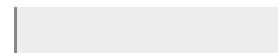

**UDF – Uniun
democratica federala**

President da partida
Daniel Frischknecht

Quota da votant(a)s* **1,0%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	1
Cussegl dals chantuns	0

www.edu-schweiz.ch

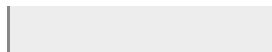

**LdT –
Lega dei Ticinesi**

President/a da partida
vacant

Quota da votant(a)s* **0,8%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	1
Cussegl dals chantuns	0

www.lega-dei-ticinesi.ch

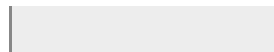

**PdL –
Partida da la lavur**

President da partida
Gavriel Pinson

Quota da votant(a)s* **0,8%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	1
Cussegl dals chantuns	0

www.pda.ch

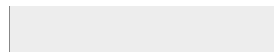

**EàG
Ensemble à Gauche**

President da partida
Pierre Vanek

Quota da votant(a)s* **0,3%**

Cussegl federal	0
Cussegl naziunal	1
Cussegl dals chantuns	0

www.eag-ge.ch

** Suenter la fusiun da la PCD cun la PBD ha la partida num dapi il 1. da schaner 2021 «Allianza dal Center».

A chaschun da las eleziuns dal Cussegl naziunal han las duas partidas cuntanschi ils suandantas resultats:

Quota da votantas e votants

PCD	11,4 %
PBD	2,4 %

Dumber dals sezs en il Cussegl naziunal

PCD	25
PBD	3

Legislativa Il parlament

1200 dunnas da tut la Svizra eran s'annunziadas per la Sessiun da las dunnas 2021. 246 han dastgà sa participar a questa occurrenza ils 29 ed ils 30 d'october. Suenter ina debatta engaschada han

ellas suttamess lur pretensiuns al parlament ed al Cussegl federal. La Sessiun da las dunnas ha gi lieu a chaschun da l'introducziun dal dretg da votar e d'eleger da las dunnas avant 50 onns.

Legislativa

Il parlament

Il parlament decretescha leschas e tscherna las commembras ed ils commembers da la regenza e da las dretgiras federalas. El decida davart las finanzas publicas e surveglia l'administraziun federala.

Il parlament vegn elegì dal pievel. El consista da duas chombras: dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns. Il Cussegl naziunal represchenta la populaziun da la Svizra, il Cussegl dals chantuns ils 26 chantuns. Tuttas duas Chombras federalas han ils medems dretgs ed han las medemas incumbensas. Ensemen furman ellas l'Assamblea federala plenara.

www.parlament.ch

YouTube –
Ma declera il parlament

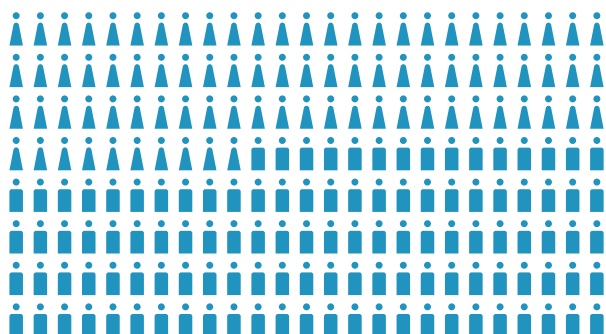
Il lieu da la politica svizra

Il parlament svizzer sa raduna a Berna en l'edifizi dal parlament. Quest edifizi è vegnì construi dal 1894 fin il 1902 tenor ils plans da l'architect Hans Wilhelm Auer ed inaugura festivamain da l'Assamblea federala plenara il 1. d'avrigl 1902.

L'architect ha già la finamira da stgaffir in monument architetonic naziunal. 95 pertschient dals materials duvrads derivan da la Svizra, 173 firmas svizras han survegni incaricas e 38 artistas ed artists svizzers han dastgà sa perpetnizar cun lur ovras en l'edifizi dal parlament. Surdond las incaricas ha Auer natiralmain er tegnì quint dals chantuns.

L'entir edifizi duai regurdar che la Svizra è vegnida fundada sin la voluntad politica e che differentas culturas, differents territoris linguistics e differentas regiuns geograficas èn s'unids or d'atgna voluntad a questa naziun per furmar in'unitad politica naziunala.

Commembras e commembers en il Cussegl naziunal ed en il Cussegl dals chantuns

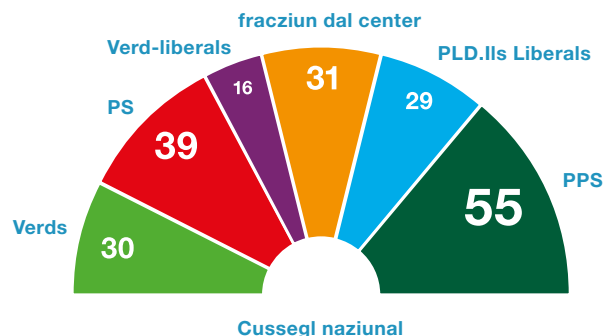

200 cusseglieras e cussegliers dal Cussegl naziunal

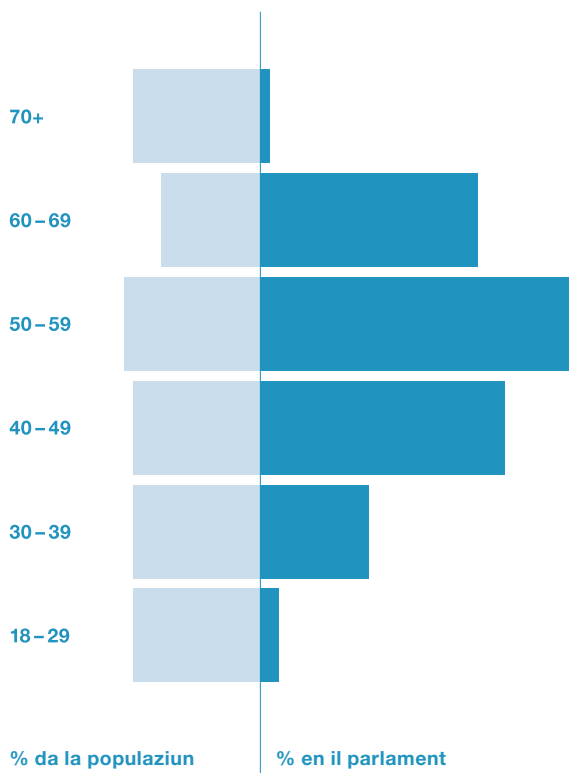

46 cusseglieras e cussegliers dal Cussegl dals chantuns

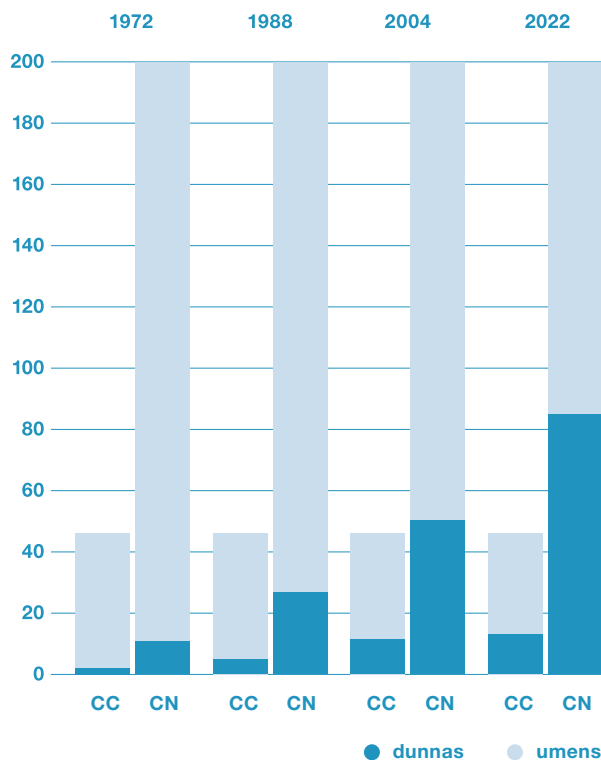
Fermezza da las fracziuns en il parlament

Repartiziun tenor vegliadetgna en la populaziun svizra ed en il parlament

Dunnas ed umens en il parlament

Incumbensas dal parlament

Il parlament è cumpetent per la legislaziun, per fixar il preventiv, per eleger las commembras ed ils commembers da las autoritads federalas supremas sco er per la surveglianza suprema dal Cussegl federal, da l'administraziun federala e da las dretgiras federalas.

Legislaziun

Il parlament decretescha disposiziuns legalas en la furma da leschas federalas u d'ordinaziuns. Midadas da la Constituziun federala sto el suttametter a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

La Constituziun federala furma l'urden da basa giuridic da la Confederaziun svizra. Tge che stat en la constituziun decidan il pievel ed ils chantuns. Il parlament po elavurar midadas da la Constituziun federala, ma las sto suttametter al pievel ed als chantuns per la votaziun (→ referendum obligatoric, p. 22). Cun ina iniziativa dal pievel po il pievel pretender ina midada da la constituziun (→ p. 22).

Leschas federalas concretiseschan la constituziun. Ellas vegnan relaschadas dal parlament, suttastatan però al referendum facultativ (→ p. 22): Sche 50 000 persunas cun dretg da votar u 8 chantuns pretendan ina votaziun, vegn la lescha suttamessa al pievel. La lescha entra mo en vigur, sche la maioritad da las votantas e dals votants l'accepta.

Ordinaziuns cumpletteschan las leschas. La pli gronda part da las ordinaziuns vegn relaschada dal Cussegl federal e dals departaments. Ellas vegnan redigidas senza la collavuraziun dal parlament. En cas d'ordinaziuns impurtantas po la cumissiun parlamentara cumpetenta pretender da survegnir in sboz per la consultaziun. Las ordinaziuns n'èn betg suttamessas al referendum.

Elecziun da las autoritads federalas

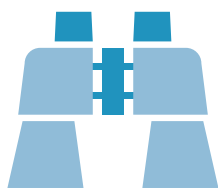
Per las elecziuns sa radunan il Cussegl nazional ed il Cussegl dals chantuns a l'Assamblea federala plenara. Quella elegia la regenza, occupa ils tribunals da la Confederaziun e nominescha sche necessari in general. En la sessiun d'enviern elegia ella mintgamai per 1 onn il presi da la Confederaziun: ina commembra u in commember dal Cussegl federal daventa presidenta u president da la Confederaziun, ina segunda u in segund vicepresidente u vicepresidente. L'Assamblea federala elegia er il schef dal stab dal Cussegl federal, la chanceliera federala u il chancellor federal ed il procuratur public federal u la procuratura publica federala.

Elecziuns dal Cussegl federal 2019

Tar las ultimas elecziuns dal Cussegl federal il december 2019 ha il parlament – sco Assamblea federala plenara – reelegi tut las commembras e tut ils commembers dal Cussegl federal. Perquai che La Verda aveva cuntanschi per l'emprima giada ina forza electorala da passa 10 % a chaschun da las elecziuns dal parlament 2019 ha ella nominà in'atgna candidata. La Verda ha cumbatti cunter la PLD. La cussegliera federala da la PLD Karin Keller-Sutter ed il cusseglier federal da la PLD Ignazio Cassis han però pudì defender lur sez en il Cussegl federal ed èn vegnids elegids cun la maioritad absoluta. Il nov Cussegl federal è pia restà dal tutfatg tal e qual (→ p. 50).

Il term tecnic per il parlament svizzer è «Assamblea federala». Uschia stat p.ex. en l'artitgel 148 da la Constituziun federala: «L'Assamblea federala exequescha la pussanza suprema da la Confederaziun, cun la resalva dals dretgs dal pievel e dals chantuns.»

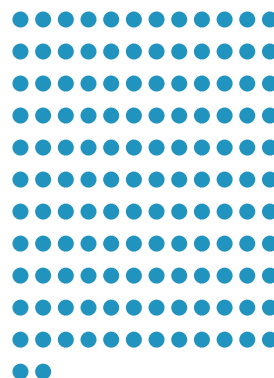
Controllo preventivo e sorveglianza suprema

La suveranità davant las finanzas federalas ha il parlament. El fixescha il preventiv per il proxim onn, prenda enconuschientscha dal plan da finanzas dal Cussegl federal ed approva il quint dal stadi. Davant il preventiv decida il parlament en la sessiun d'enviern. La fatschenta mida svelt d'ina chombra a l'autra. Sch'il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns na san betg sa convergnir ad ina posiziun, vala l'import pli bass. La sorveglianza suprema vegn fatga da las Cumissiuns da finanzas e da gestiun sco er da lur delegaziuns. Ellas controllan la lavur dal Cussegl federal, da l'administraziun federala e dals Tribunals federalis. En quest connex examineschan ellas er l'efficacità da questas instanzas.

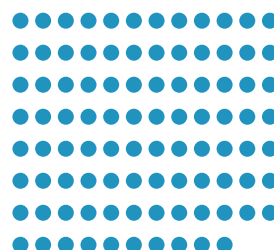
Entradas ed expensas da la Confederaziun: p. 48/49.

En la 50. legislatura (2015 – 2019) ha il parlament deliberà 464 decretis:

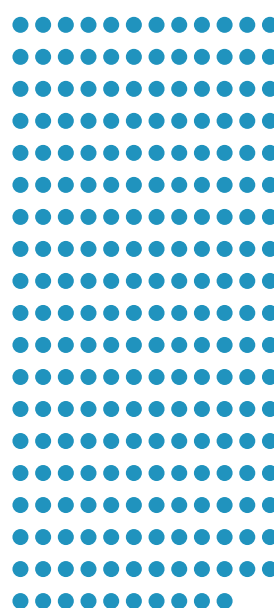
134 leschas federalas

94 conclus federalis

226 conclus federalis simpels

10 ordinaziuns

Disposiziuns legislativas vegnan decretadas en furma da leschas federalas e d'ordinaziuns. Ils ulteriurs decretis èn «conclus federalis». Mo cunter la pli pitschna part da las leschas federalas vegn fatg in referendum. Conclus federalis simpels ed ordinaziuns na pon betg vegnir franads cun in referendum.

YouTube – Las incumbensas da l'Assamblea federala (en tudestg)

Organisaziun dal parlament

Il parlament svizzer consista da duas chombras: dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns. Il Cussegl naziunal represchenta la populaziun da la Svizra. Il Cussegl dals chantuns represchenta ils 26 chantuns. Las duas Chombras federalas han las medemas cumpetenzas: Tut las fatschentas vegnan tractadas tant dal Cussegl naziunal sco er dal Cussegl dals chantuns. Lur conclus ston esser concordants per entrar en vigur.

Chombra gronda Cussegl naziunal

Il Cussegl naziunal represchenta la populaziun da la Svizra. El ha 200 sezs. Pli gronda che la populaziun d'in chantun è, e pli blers sezs ch'el survegn. Mintga chantun ha il dretg d'almain in sez. En media represchenta mintga cussegliera naziunala resp. cusseglier naziunal circa 42 000 abitantas ed abitants. Il Cussegl naziunal vegn er designà sco «chombra gronda» u sco «chombra dal pievel».

Presidenta dal Cussegl naziunal 2022

Il Cussegl naziunal vegn presidià mintga onn d'ina outra commembra u d'in auter commember dal Cussegl naziunal. La presidenta dal Cussegl naziunal 2022 è Irène Kälin (La Verda). Ella planisescha e dirigia las debattas dal Cussegl naziunal, maina il biro da la chombra e represchenta il Cussegl naziunal vers anora.

Elecziuns da proporz

Las elecziuns dal Cussegl naziunal han lieu mintga 4 onns, en la gronda part dals chantuns tenor il dretg electoral da proporz (proporz). Elecziun da proporz vul dir: Ils sezs d'in chantun vegnan repartids sin las differents partidas tenor il dumber da las vuschs obtegnidas. En questa moda èn represchentadas en la chombra dal pievel er forzas politicas pli pitschnas.

Termin da las elecziuns dal Cussegl naziunal

Las proximas elecziuns han lieu **l'october 2023**

YouTube – Ils organs ils pli impurtants da l'Assamblea federala (en tudestg)

Chombra pitschna Cussegl dals chantuns

Il Cussegl dals chantuns ha 46 commembras e commembers e represchenta ils chantuns. 20 chantuns han 2 sezs, 6 chantuns mintgamai 1 sez. Mo 1 sez han quels 6 chantuns che la Constituziun federala ha designà fin l'onn 1999 sco «mezs chantuns»: Sursilvania e Sutsilvania, Appenzell Dador ed Appenzell Dadens, Basilea-Citad e Basilea-Champagna. En il Cussegl dals chantuns na gioga il dumber da la populaziun d'in chantun nagina rolla. Il chantun Uri cun ina populaziun relativamain pitschna ha 2 sezs, precis uschia sco il grond chantun Turgovia. Quest sistem stgaffescha in cunterpais a la forza che las vuschs dals chantuns cun in grond dumber da populaziun han en il Cussegl naziunal. Il Cussegl dals chantuns vegn savens er numnà la «chombra pitschna» u «chombra dals chantuns».

President dal Cussegl dals chantuns 2022

Il Cussegl dals chantuns vegn presidià mintga onn d'ina outra commembra u d'in auter commember dal Cussegl dals chantuns. Il president dal Cussegl dals chantuns 2022 è Thomas Hefti (PLD, Ils Liberals). El planisescha e dirigia las debattas dal Cussegl dals chantuns, maina il biro da la chombra e represchenta il Cussegl dals chantuns vers anora.

Elecziuns da maiorz

Las elecziuns dal Cussegl dals chantuns han lieu mintga 4 onns, en la gronda part dals chantuns il medem mument sco las elecziuns dal Cussegl naziunal. Las elecziuns dal Cussegl dals chantuns èn quasi dapertut elecziuns da maiorz: elegida è quella persuna che survegn las pli bleras vuschs. Ils chantuns decidan sezs, cura e co ch'els elegian lur represchentananza per il Cussegl dals chantuns.

Termin da las elecziuns dal Cussegl dals chantuns

Las proximas elecziuns han lieu **l'avrigl u l'october 2023**

Assamblea federala plenara

Per tschertas fatschentas sa radunan il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns a l'«Assamblea federala plenara». L'Assamblea federala plenara elegia las commembras ed ils commembers da la regenza e dal Tribunal federal, il chancelier federal e la procuratura publica federala u il procuratur public federal. Ultra da quai sa raduna ella per prender en consegna decleraziuns dal Cussegl federal e per decider davart conflicts da cumpetenzza.

Sessiuns

La primavaira, la stad, l'atun e l'enviern han lieu sessiuns che duran mintgamai 3 emnas: durant quest temp sa radunan il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns per discutir e per deliberar fatschentas. Las duas chombras sa radunan separadamain, ma sut il medem tetg: en l'edifizi dal parlament a Berna. Tranter las sessiuns han lieu sesidas da biro, da fracziun e da cumissiun.

Termins da las sessiuns 2022

Sessiun da primavaira:

**dals 28 da favrer fin
ils 18 da mars**

Sessiun da stad:

**dals 30 da matg fin
ils 17 da zercladur**

Sessiun d'atun:

dals 12 fin ils 30 da settember

Sessiun d'enviern:

**dals 28 da november fin
ils 16 da december**

Sessiun speziala (tut tenor basegn):

dals 9 fin ils 13 da matg

Eleziun da la presidenta/dal president dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns:
ils 28 da november

Eleziun da la presidenta/dal president da la Confederaziun e da la vicepresidenta/dal vicepresidente dal Cussegl federal:
ils 7 da december

Las sesidas èn publicas. Las debattas vegnan transmessas directamain ed en temp real sin la pagina d'internet dal parlament e vegnan publitgadas suenter in'ura sco protocol verbal cun video en il Bulletin uffizial: www.parlament.ch

Presidenta dal Cussegl naziunal 2022

Irène Kälin, Argovia
La Verda

Pertge avais Vus cumenzà a far politica?

Jau sun adina stada ina persuna politica. Cunzunt malgista-dads m'occupan da vegl ennà fitg. Che jau hai cumenzà cun la politica, ha dentant er da far cun la casualitad. Jau era senza dubi al dretg temp al dretg lieu. La finala èn ins sco politica u politicher er adina dependent da l'atgna partida e da la dumonda, quant apprezzada che quella è tar las electuras ed ils electurs.

Tge accent mettais Vus durant Voss onn presidial?

Mes accent è la cumpatibilitad. D'ina vart ma referind a la cumpatibilitad classica tranter la professiun, la famiglia e la politica, che duess vegnir rinforzada anc pli fitg dal parlament. Ultra da quai vuless jau er m'engaschar per la cumpatibilitad da differentas opiniuns en il parlament. Gist en temps da crisa essan nus obligads da chattar cumpromiss e da preschentar soluziuns che vegnan er sustegnidas da la populaziun.

President dal Cussegl dals chantuns 2022

Thomas Hefti, Glaruna
PLD.Ils Liberals

Pertge avais Vus cumenzà a far politica?

Quai è per gronda part ina ierta da famiglia. Gia mes basats eran politicamain fitg interessads ed engaschads. Er las commembras da la famiglia èn mintgamai sa participadas plain anim a las discussiuns a la maisa da famiglia. Ultra da mes conturns famigliars m'ha influenzà fitg mes cumin u mia mastralia en il chantun Glaruna. Gia sco mat giuven era jau amez l'acziun e fitg fascinà da quai.

Co mettais Vus la professiun e la politica sut in tetg?

Quai n'è betg adina stà uschè simpel. Jau sun advocat e notar ed hai in'atgna pratica. Cura che jau hai cumenzà cun la politica, hai jau percurschi che jau stoss chattar in cumpromiss tranter l'activitad politica e l'activitad professiunala. Perquai che jau hai in'activitad da gudogn independenta, hai jau reduci mes mandats e surdà a mia dunna lavurs en la chanzlia.

Partidas e fracziuns

11 partidas èn represchentadas en il parlament. Da quel- las n'ha nagina la maiorità (→ p. 26). En l'Assamblea federala plenara (Cussegl naziunal e Cussegl dals chan- tuns ensemen) han tschintg partidas cuntanschì ina pus- sanza da partida da passa 10 pertschient: PPS (24 %), PS (20 %), PLD (17 %), Alleanza dal Center (15 %) e La Verda (13 %). Questas partidas èn represchentadas en il Cus- segl federal, cun excepziun da La Verda che ha cuntan- schì per l'emprima giada ina quota da votantas e votants da passa 10 pertschient a chaschun da las elecziuns dal parlament 2019. En il manaschi parlamentar èn però las fracziuns pli impurtantas che las partidas.

Politicamain è il parlament dividi en **6 fracziuns**. Ellas consistan da commembras e commembers dal parlament da la medema partida u da partidas cun ils medems inte- ress. Er appartegnentas ed appartegnents da partidas chantunalas pitschnas sco er parlamentarias e parlamen- taris senza partida fan savens part d'ina fracziun. Ina fracziun ha almain 5 commembras e commembers.

En il Cussegl naziunal èsi spezialmain impurtant d'appar- tegnair ad ina fracziun, perquai ch'ella è la premissa per survegnir ina piazza en ina cumissiun. Pli gronda ch'ina fracziun è, e dapli sezs ch'ella dastga occupar en cumis- siuns e pli gronda che sia influenza è en il parlament. En il Cussegl dals chantuns percenter na giogan las fracziuns betg ina rolla uschè impurtanta.

Cultura da debattar

Malgrà ils dretgs exactamain ils medems datti en mintga cas differenzas tranter las Chombras federalas – mo gia pervia da lur grondezza. En il Cussegl naziunal èn las debattas reglamentadas pli fitg e la durada dal temp da discurre è limitada. Per in votum ston ins ir davantvart al pult. En il Cussegl dals chan- tuns discurren ins a sia piazza da seser, senza restricziun dal temp da discurre. En il de- curs da la debatta dastgan tuts prender il pled. Uschia resta dapli piazza per sponta- nitad.

Las fracziuns èn impurtantas per furmar l'opiniun. Ellas predelibereschon impurtantas fatschentas da las chombras ed emprovan da chattar posiziuns unitaras che vegnan lura represchentadas da las parlamentarias e dals parlamentaris en il parla- ment sco er envers las medias ed envers la publici- tad.

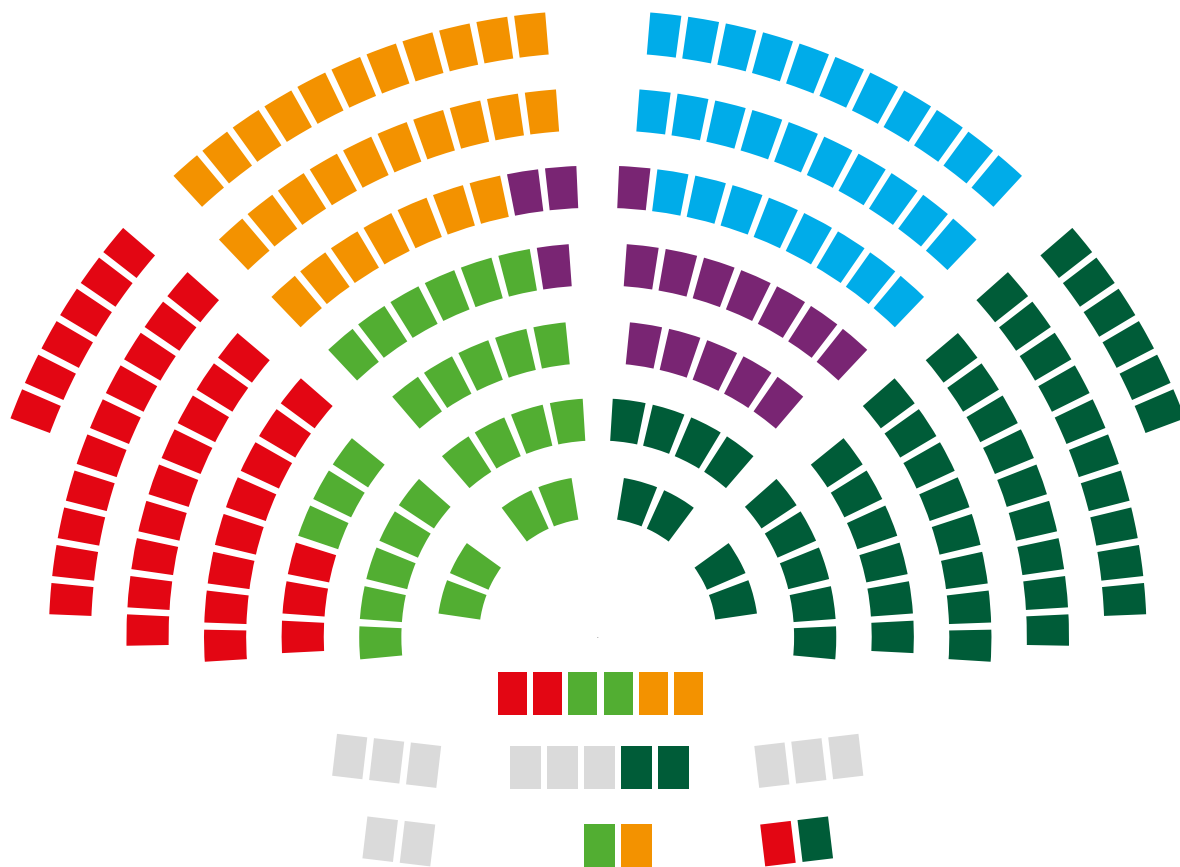
Sala dal Cussegl naziunal

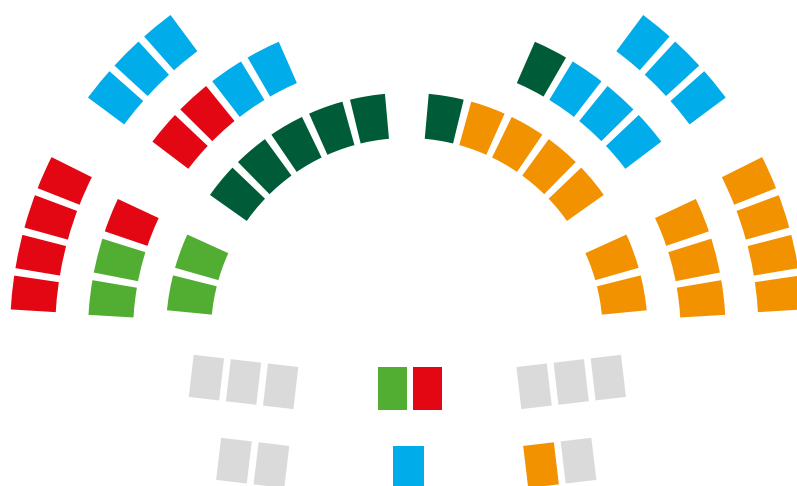
Sala dal Cussegl dals chantuns

Fracziun	President(a)	Cumposiziun/partida	Total	CN	CC
● fracziun da la Partida populara svizra	Thomas Aeschi	59 PPS, 1 Lega, 1 UDF, 1 senza partida	62	55	7
● fracziun socialdemocratica	Roger Nordmann	48 PS	48	39	9
● fracziun dal center (Alleanza dal Center-PEV)	Philipp Matthias Bregy	41 Alleanza dal Center, 3 PEV	44	31	13
● fracziun da la PLD.Ils Liberals	Beat Walti	41 PLD.Ils Liberals	41	29	12
● fracziun verda	Aline Trede	33 La Verda, 1 PdL, 1 EàG	35	30	5
● fracziun verd-liberala	Tiana Angelina Moser	16 PVL	16	16	0

Repartiziun dals sezs en il Cussegl naziunal

Repartiziun dals sezs en il Cussegl dals chantuns

- PPS
- PS
- fracziun dal center
- PLD.Ils Liberals
- Verds
- PVL

6

fracziuns

11

partidas

9

cumissiuns specificas
per chombra

2

cumissiuns da surveglianza
per chombra

Cumissiuns e delegaziuns

L'entir parlament sa cumpona da 246 personas. Cun tantas personas èsi difficil da discutir davart in tema. Pervia da quai vegnan tut las fatschentas predeliberadas en cumissiuns. Lur sesidas èn confidenzialas. Las cumissiuns dal Cussegl nazional han 25 commembras e commembers, quellas dal Cussegl dals chantuns 13. I dat differents tips da cumissiuns:

Cumissiuns specificas

Tant il Cussegl nazional sco er il Cussegl dals chantuns han 9 cumissiuns che s'occupan da tscherts secturs tematics. Ellas predelibereschan tut las fatschentas e persequiteschan il svilup social e politic en lur sector.

Secturs tematics:

- dumondas giuridicas
- politica da segirezza
- politica da stadi
- economia e taxas
- segirezza sociala e sanadad
- scienza, educaziun e cultura
- traffic e telecomunicaziun
- ambient, planisaziun dal territori ed energia
- politica exteriora

Cumissiuns da surveglianza

Duas cumissiuns da mintga chombra s'occupan da la surveglianza, l'ina da las finanzas, l'autra da la controlla da las fatschentas d'altres autoritads federalas (Cumissiun da finanzas resp. Cumissiun da gestiun). L'instrument il pli ferm da la surveglianza parlamentara è la Cumissiun parlamentara d'inquisiziun CPI. En l'istorgia da la Svizra è ina CPI vegnida duvrada pir quatter giadas, l'ultima l'onn 1996.

Las delegaziuns

Las delegaziuns sa cumponan da commembras e commembers da tuttas duas chombras. 3 delegaziuns adempleschan funcziuns da surveglianza, 7 represchentan il parlament svizzer en radunanzas parlamentaras internaziunalas. Tschintg ulteriuras delegaziuns tgiran las relaziuns cun ils parlaments dals pajais vischins.

YouTube – «Chombra 286»:
lavor da cumissiun
(en tudestg)

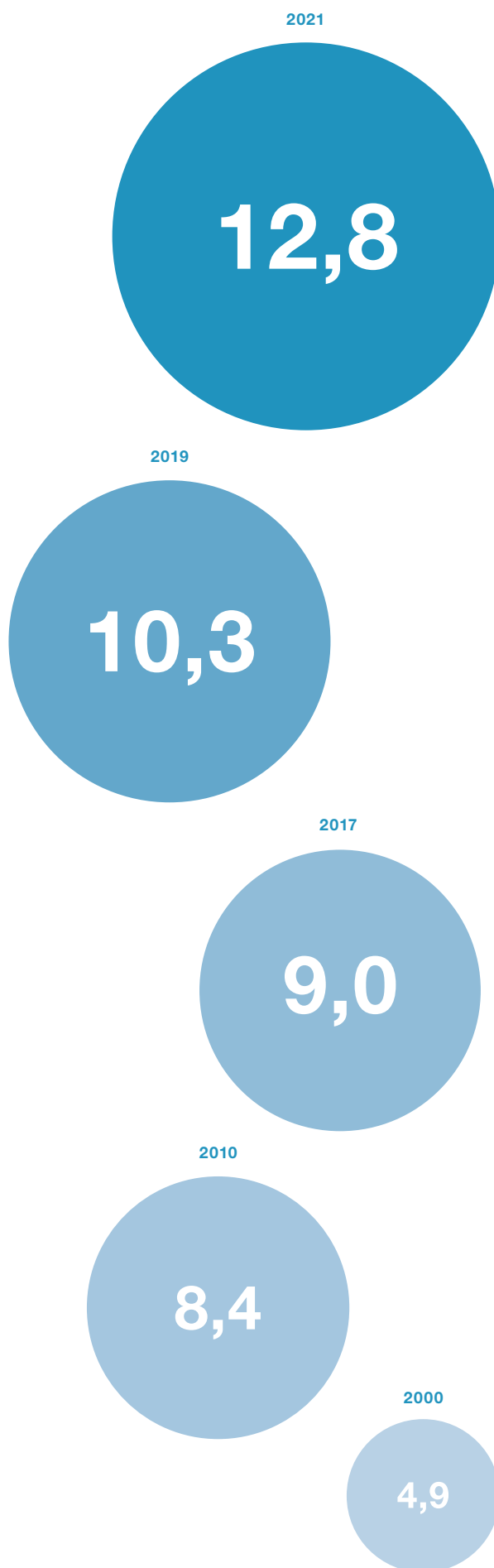
Instruments dal parlament

Las parlamentarias ed ils parlamentaris, las fracziuns e las cumissiuns pon dar impuls per mesiras, proponer novas leschas u pretender infurmaziuns u rapports. Questas intervenziuns sa drizzan per gronda part al Cussegl federal.

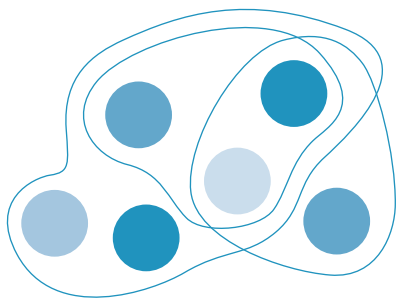
- Cun ina **iniziativa parlamentara** pon parlamentarias e parlamentaris, fracziuns u cumissiuns proponer in sboz per ina lescha. Sche tuttas duas Chombras federalas èn perencletgas, surpiglia ina cumissiun l'elavraziun dal sboz.
- Cun ina **moziun** survegn il Cussegl federal l'incumbensa da preschentar in sboz per ina lescha u per in'ordinaziun u da prender ina tscherta mesira. Ina moziun sto vegnir approvada da tuttas duas Chombras federalas.
- In **postulat** incumbensescha il Cussegl federal d'examinar e da rapportar, sch'i stoppia vegnir preschentà in sboz per ina lescha u sch'i stoppia vegnir prendida ina mesira. Il postulat è acceptà, sch'ina chombra l'aprova.

Avant ch'ina moziun u in postulat vegn tractà en il parlament, fa il Cussegl federal ina recumandaziun en chaussa. Intervenziuns che vegnan recumandadas d'acceptar, vegnan tractadas en moda accelerada. La recumandaziun vegn preparada dal departament responsabel.

- Cun ina **interpellaziun** vegnan pretendidas infurmaziuns dal Cussegl federal davart eveniments e davart fatschentas impurtantas da la politica interna ed exteriura da la Confederaziun. La resposta dal Cussegl federal vegn lura discutada mintgatant en il Cussegl dals chantuns, en cas d'interpellaziuns «urgentas» er en il Cussegl naziunal.
- Er cun ina **dumonda parlamentara** vegnan pretendidas infurmaziuns dal Cussegl federal. Il Cussegl federal respunda en scrit la dumonda parlamentara. Ella na vegn betg tractada en il parlament. Dumondas parlamentaras «urgentas» ston vegnir respundidas dal Cussegl federal entaifer la medema sessiun.
- En l'**ura da dumondas en il Cussegl naziunal** pon parlamentarias e parlamentaris tschentar dumondas al Cussegl federal davart temas actuals. Las dumondas ston ellas ed els inoltrar in'emna ordavant en scrit. Quellas vegnan respundidas a bucca da la scheffa u dal schef dal departament responsabel.

Particularitads dal parlament

Maioritads alternantas

Il parlament sa cumpona da pliras partidas, da las qualas nagina n'ha la maioritad. Pia n'exista il parlament betg d'ina maioritad duraivla e d'ina opposiziun permanenta sco en blers pajais. Anzi, tut tenor la fatschenta sa furman maioritads alternantas, en dependenza da la dumonda, da tge partidas che la fatschenta vegn sustegnida.

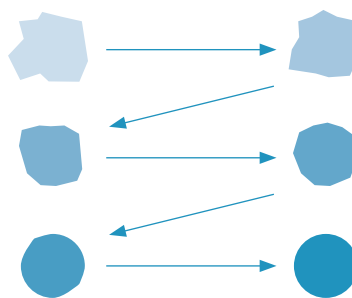
Duas chombras cun ils medems dretgs

En blers pajais ha il parlament mo ina chombra, en Svizra èn quai duas. Il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns han exactamain las medemas cumpetenzas e las medemas incumbensas. Tuts dus tractan las medemas fatschentas en la medema moda e maniera. Els ston prender conclus concordants per che quels entrian en vigur. Leschas ston tuttas duas chombras deliberar cun il medem text. In gea en ina chombra na basta pia betg. Fin ch'il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns èn s'accordads, dovri savens in tschert temp.

Parlament da milissa

Il parlament svizzer na consista betg da politicras e politichers da professiun. Las debattas pon profitar da l'activitad professiunala da las parlamentarias e dals parlamentaris. In parlament da milissa vala er sco pli popular. Però sacrificitgeschan las parlamentarias ed ils parlamentaris adina dapli temp per lur mandant politic, intginas ed intgins schizunt tut lur temp da lavur. Uschia ha la Svizra ina maschaida da parlament da temp liber e da parlament professiunal.

Eliminar differenzas

Sch'il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns decidan differentamain in da l'auter, va ina fatschenta d'ina chombra a l'autra per eliminar las differenzas. En quest connex prenda ella la via tras las cumissiuns predeliberantas. Sch'il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns na van er suenter trais rundas betg perina, ha lieu ina conferenza da reconciliaziun. Senza reconciliaziun ha la fatschenta fatg naufragi. (→ p. 43).

Guten Tag! Bonjour! Buon giorno!

Trais linguas uffizialas

Il parlament debattescha davart leschas e las decretescha en las trais linguas uffizialas da la Confederaziun: tudestg, franzos e talian. Il Cussegl naziunal lascha translatar simultanain mintga votum en las duas autras linguas naziunales. La plurilinguitad vivida mussa: il respect envers minoritads è la basa per la convivenza en Svizra. Mintga votum vegn publictà en la lingua originala en il «Bulletin uffizial».

Stabilitad

La regenza ed il parlament èn elegids per 4 onns. Els na pon betg vegnir schliads. Cun ses conclus n'exprima il parlament betg sia confidenza u sia disfidanza envers la regenza. El po refusar, midar u renunziar a sbozs da lescha, senza che la regenza stoppia demissionar pervia da quai. Quai dat al parlament ina posiziun ferma. Ultra da quai è el l'unic organ sin plaun naziunal ch'è legitimà directamain dal pievel.

Recumandaziuns per la votaziun

En Svizra han regularmain lieu votaziuns dal pievel. Tar mintga project fan il parlament ed il Cussegl federal ina recumandaziun per la votaziun. Quella vegn publicgada en il «carnet da votar» che vegn tramess a las votantas ed als votants avant la votaziun e che stat er a disposiziun en l'internet.

L'ultim pled ha il pievel

En Svizra n'ha betg il parlament l'ultim pled, mabain las votantas ed ils votants. Ultra dal dretg d'eleger han las votantas ed ils votants duas pussaivladads per influenzer directamain la politica naziunala:

- referendum (→ p. 22)
- iniziativa dal pievel (→ p. 22)

La via ad ina nova lescha

La via a la lescha è lunga e maina sur pliras etappas. Bliers differents acturs èn participads al process legislativ. Pir cur che tuts han pudì exprimer lur posiziun e pir cur ch'il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns van perina cun il text da la lescha, po quella vegnir messa en vigur dal Cussegl federal. Ma be, sch'il pievel è perencletg cun quai.

Parlament

Cussegl federal ed administraziun federala

1

Motiv

Il stausch inicial per ina nova lescha vegn dal Cussegl federal ubain dal parlament (sin basa d'ina iniziativa parlamentara, d'ina moziun u d'in postulat → p. 39). Er ils chantuns pon pretender ina nova lescha (iniziativa dals chantuns).

2

Sboz preliminar

Il Cussegl federal incumbenscha il departament X d'elavurar in sboz preliminar per la lescha. Tut ils departaments ed ils uffizis federals interessads vegnan consultads davart quest sboz preliminar (consultaziun dals uffizis).

4

Sboz

Il departament X repassa il sboz preliminar da la lescha ed adatta quel a maun dals resultats da la procedura da consultaziun. Alura preschenta el il sboz da lescha al Cussegl federal.

3

Consultaziun

Il departament X suttametta il sboz preliminar al Cussegl federal. Quel avra la procedura da consultaziun: tut las burgaisas ed ils burgais, tut ils chantuns e tut las vischnancas sco er tut las partidas, federaziuns, sindicats, uniuns, baselgias e gruppas d'interess pon ussa s'exprimer davart il sboz preliminar.

5

Missiva dal Cussegl federal

Il Cussegl federal examinescha il sboz da lescha ed al suttametta al parlament.

7

Debatta en la chombra prioritara (p.ex. Cussegl naziunal)

La chombra prioritara ha trais pussaivladads: Ella po resguardar la lescha sco inutila e nunnecessaria e pretender da betg entrar en chausa. U ella po refusar il text ed al laschar repassar dal Cussegl federal u da la cumissiun. U ella po tractar la lescha detagliadamain e prender ina decisiun.

6

Predeliberaziun tras la cumissiun da la chombra prioritara

Ils presidents dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns decidan, sch'il sboz da lescha vegn l'emprim tractà en il Cussegl naziunal u en il Cussegl dals chantuns. Ina cumissiun da la chombra prioritara discuta il text e fa ina proposta a ses cussegli (chombra prioritara). (→ cumissiun, p. 38).

Terms en la legislaziun naziunala

- 1919 **Sistem da proporz per las elecziuns dal Cussegl naziunal**
- 1948 **AVS (assicuranza per vegls e survivents)**
- 1971 **Dretg da votar da las dunnas**
- 2000 **Revisiun totala da la Constituziun federala**
- 2000 **Cunvegnas bilateralas cun la UE**
- 2002 **Participaziun a la ONU**

Il pievel svizzer

8
Predeliberaziun tras la cumissiun da la segunda chombra
La cumissiun da la segunda chombra tracta il text deliberà da la chombra prioritara e fa ina proposta a ses cussegl (segunda chombra).

9
Debatta en la segunda chombra (p.ex. Cussegl dals chantuns)
La segunda chombra ha las medemas pussaivladads sco la chombra prioritara: Ella na sto betg entrar en chaussa, po refusar u tractar punct per punct e prender ina decisiun.

10
Eliminaziun da las differenzas en la chombra prioritara
Sche las decisiuns dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns divergeschan ina da l'autra, datti ina procedura d'eliminaziun da las differenzas. La cumissiun da la chombra prioritara fa ina proposta a la chombra prioritara.

13
Votaziun finala en la chombra prioritara ed en la segunda chombra
L'enclegientscha chattada cuminaivlamain vegn sutmesssa a la votaziun finala ed en il Cussegl dals chantuns. Il parlament sa decida per la nova lescha.

12
Conferenza da reconciliaziun
Sch'il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns n'han betg pudì sa cunvegnir suenter trais rundas, ha lieu ina conferenza da reconciliaziun. Ella consista da commembras e commembers da las cumissiuns predeliberantas. Ensemen tschertgan ellas ed els in'enclegientscha. Quella vegn sutmesssa a la chombra prioritara e lura a la segunda chombra.

11
Eliminaziun da las differenzas en la segunda chombra
Suenter avair tractà questa proposta e votà davart ella, sa fatschenta la cumissiun predeliberanta da la segunda chombra cun las differenzas ch'èn anc avant maun e fa ina proposta a la segunda chombra.

14
Referendum facultativ
La lescha decidida dal parlament vegn turnada (lat. «ferre») enavos (lat. «re») al pievel: quel ha l'ultim pled en chaussa (referendum → p. 22). Sch'i na vegn betg fatg in referendum cunter la lescha entaifer 100 dis, po il Cussegl federal la metter en vigor.

15
Votaziun dal pievel
Sch'il referendum cunter la lescha è reussi, vegn ella sutmesssa al pievel per la votaziun.

16
Entrada en vigor
Sche la maioritad da las votantas e dals votants approva la nova lescha, po ella vegnir messa en vigor dal Cussegl federal.

10 disposiziuns giuridicas che valan dapi l'onn 2022

Numer da la AVS

Las autoritads en Svizra dastgan duvrar da nov il numer individual da la AVS en moda sistematica per identifitgar burgaisas e burgais.

Clima

Importaders d'autos ston da nov pajar multas er per ils vehichels ils pli nuschaivels per il clima, sche quels surpassan las valurs da CO₂ en mira.

Emploiadas ed emploiads federals

Tgi che lavura per la Confederaziun, survegn a partir da l'onn 2022 quatter emnas congedi da paternitad. Ultra da quai pon vegnir tschernids il lieu ed il model da lavur en moda pli flexibla.

Traffic aviatic

Las personas che lavuran a l'eroport ston sa suttametter a controllas da segirezza pli severas a partir da l'onn nov.

Schlattaina

Persunas cun ina identitad trans pon da nov laschar midar nunbirocraticamain ed uschia en moda pli svelta lur prenum e la schlattaina ch'è registrada en il register dal stadi civil.

Pretschs

Novas mesiras per sbassar ils pretschs auts en Svizra. Sin platfaurmas online da l'exteriur duain Svizras e Svizzers per exempel pajar ils pretschs da quel lieu (scumond da geoblocking).

Sanadad

Per medias e medis che vulan avrir ina pratica ambulanta valan criteris d'admissiun pli severas.

Animals

I dat novas prescripziuns per metodos da maz. Giaglinas duain per exempel betg pli vegnir mazzadas exclusivamain cun agid da CO₂, mabain cun maschaidas da gas pli finas.

Violenza a chasa

Victimas da violenza a chasa e da stalking vegnan protegidas meglier en l'avegnir, p.ex. cun survegliar electronicamain ils scumonds da contact.

Armas

Tgi che maina ina fatschenta d'armas sto realisar mesiras da segirezza pli severas per evitar infracziuns a partir da l'onn nov.

Ha Einstein raschun?

«En cas ch'il mund va sutsura, fiss jau il pli gugent en Svizra», duai Albert Einstein avair ditg, «là capita tut in zic pli tard.» Ha el raschun? Probablamain vegniss la fin dal mund stratga dapart en la consultaziun; il pli tard però en il parlament. Eventualmain na sa laschassan las differentas ideas davart ina fin dal mund adequata er betg superar en il Cussegl federal. E lura il pievel! Ins dastga supponer ch'el refusass la fin dal mund. Per ina giada n'aveva Einstein pia betg raschun: il mund na giess qua betg simplamain sutsura in zic pli tard, ina fin dal mund n'avess absolutamain nagina schanza.

Or d'ina allocuziun dal cusseglier federal Alain Berset

Il text da tut las leschas ch'èn entradas en vigur:
www.fedlex.admin.ch > RM > Collecziun sistematica dal dretg federal

Ils Servetschs dal parlament

Ils Servetschs dal parlament sustegnan las parlamentarias ed ils parlamentararis per ch'ellas ed els possian ademplir lur incumbensas. Els èn suttamess al parlament ed independents dal Cussegl federal e da l'administraziun federala.

Sustegn per il parlament

Cun ils Servetschs dal parlament ha il parlament in agen post da stab independent. Quels lavuran per incumbensa da tuttas duas chombras. Tar ils Servetschs dal parlament lavuran var 300 personas en passa 200 plazzas a temp cumplain. Ellas organiseschon per exempel las sesidas da las chombras e da las cumissiuns u fan trans-laziuns.

Ils Servetschs dal parlament sustegnan il parlament per ch'el possia ademplir sias incumbensas. Els

- planiseschan ed organiseschon las sessiuns da las Chombras federalas e las sesidas da las cumissiuns parlamentaras;
- s'occupan da las lavurs da secretariat, da las trans-laziuns e da la protocollaziun da las tractativas da las Chombras federalas e da las cumissiuns parlamentaras;
- cusseglian las parlamentarias ed ils parlamentararis, en spezial ils presidis da las Chombras federalas e da las cumissiuns, en dumondas da cuntegn e da procedura;
- infurmeschan la publicitad davart il parlament e davart sias activitads;
- gidan il parlament a tgirar sias relaziuns internaziunalas;
- mainan la biblioteca dal parlament e porschan a las parlamentarias ed als parlamentararis servetschs en ils secturs da la documentaziun e da las tecnologias d'infurmaziun;
- procuran per ina infrastruttura adequata ed adempleschan numerusas ulteriuras incumbensas d'ina administraziun parlamentara.

**Custs 2020 (CHF)
68 miu.**

www.parlament.ch

**Plazzas a temp
cumplain 2020
222**

Portas avertas per il public

Mintga onn visitan normalmain var 100 000 personas il parlament svizzer. Durant las sessiuns èsi pussaivel da persequitar las debattas da las Chombras federalas giu da las tribunas. Tranter las sessiuns porschan ils Servetschs dal parlament visitas guidadas tras l'edifizi. Ultra da quai han lieu pliras giadas per onn dis da las portas avertas, durant ils quals l'edifizi dal parlament po vegnir visità senza preannunzia. Pervia da la gronda dumonda vegni recumandà da s'annunziar ad ura per visitas durant la sessiun u per visitas guidadas.

Dis da las portas avertas 2022 (previs)

ils 9 d'avrigl

ils 25 da zercladur

il 1. d'avust

ils 29 d'october

www.parlament.ch –
Visita da la Chasa federala

Servetschs dal parlament,
Secretari general:
Philippe Schwab

Executiva **La regenza**

L'emprim di da l'onn nov publitescha la Chanzlia federala mintgamai la fotografia uffiziala dal Cussegl federal. Co ch'ella duai guardar ora e tgi

che dastga fotografar, decida la presidenta u il president da la Confederaziun. Il motiv 2022 è vegnì fixà da Ignazio Cassis – president da la Confederaziun 2022.

Birmm

München

Produced | Editorial | Team

ken Ost
est

rig

Locarno

Arbedo
zona

Milano | Venezia

Zürich HB

St. Gallen

Luzern

Lugano

Schaffhausen
Kreuzlingen
Konstanz
Weinfelden
Frauenfeld
Amriswil
Wädenswil
Wetzikon
Zug
Rotkreuz
Baar
Arth-Goldau
Schwyz
Brunnen
Flüelen
Aldorf
Erstfeld
Göschenen
Sargans
Bad Ragaz
Landquart
Chur

Wil
Uzwil
Flawil
Gossau SG

IC 1
IC 2
IC 3
IC 4
IC 5
IC 6
IC 7
IC 8
IC 9
IC 10
IC 11
IC 12
IC 13
IC 14
IC 15
IC 16
IC 17
IC 18
IC 19
IC 20
IC 21
IC 22
IC 23
IC 24
IC 25
IC 26
IC 27
IC 28
IC 29
IC 30
IC 31
IC 32
IC 33
IC 34
IC 35
IC 36
IC 37
IC 38
IC 39
IC 40
IC 41
IC 42
IC 43
IC 44
IC 45
IC 46
IC 47
IC 48
IC 49
IC 50
IC 51
IC 52
IC 53
IC 54
IC 55
IC 56
IC 57
IC 58
IC 59
IC 60
IC 61
IC 62
IC 63
IC 64
IC 65
IC 66
IC 67
IC 68
IC 69
IC 70
IC 71
IC 72
IC 73
IC 74
IC 75
IC 76
IC 77
IC 78
IC 79
IC 80
IC 81
IC 82
IC 83
IC 84
IC 85
IC 86
IC 87
IC 88
IC 89
IC 90
IC 91
IC 92
IC 93
IC 94
IC 95
IC 96
IC 97
IC 98
IC 99
IC 100

Executiva

La regenza

Il Cussegl federal è la regenza da la Svizra. El sa cumpona da set commembras e commembers che decidan cuminaivlamain e che represchentan lur decisiuns sco unitad vers anora. Il presidi da la Confederaziun mida mintga onn. Per liquidar sias incumbensas vegn il Cussegl federal sustegnì da l'administraziun federala. A lunga vista na dastgan las expensas da la Confederaziun betg esser pli autas che las entradas: quai garantescha il frain a l'indebitament. Davart il preventiv da la Confederaziun decida il parlament.

www.admin.ch

Finanzas federalas: l'ultim pled ha il parlament

Per ademplir sias incumbensas dovra la Confederaziun daners. Tge taglias che la Confederaziun dastga incassar, è fixà en la Constituziun federala. Il Cussegl federal na decida betg sco ch'i para e plascha, co ch'ils daners vegnan spendids: Per mitga expensa datti ina basa legala ch'è resultada en moda democratica. L'autorità che decida davart las finanzas federalas è il parlament. El decida davart il preventiv ed approvescha il quint dal stadi da l'onn precedent (→ p. 33, p. 38).

Frain a l'indebitament

La Confederaziun è obligada da mantegnair sias expensas e sias entradas en equilibr a lunga vista. Durant ina buna conjuntura sto ella cuntanscher in surpli, durant ina nauscha dastga ella dar ora dapli che quai ch'ella incassescha. Per situaziuns da crisa betg influenzablas datti ina regulaziun excepziunala: en cas da grevas crisas economicas, da catastrofas da la natira e.u.v. dastga la Confederaziun far grondas expensas supplementaras.

Expensas extraordinarias

La pandemia da COVID-19 ha chaschunà il collaps conjunctural il pli grond dapi tschientaners. Per sustegnair l'economia e la populaziun han il Cussegl federal ed il parlament concludì mesiras che custan pliras dunsainas milliardas francs. A medem temp sto la Confederaziun quintar cun main entradas. Grazia als debits dal stadi bass è la Svizra ed en spezial la Confederaziun però en ina buna situaziun da partenza.

Taglias e finanzas
en Svizra
www.ch.ch

YouTube –
Il Cussegl federal en furma concisa

Il Cussegl federal

Il Cussegl federal consista da set commembras e commembers che han tuts ils medems dretgs. Ellas ed els vegnan tschernids mintga 4 onns dal parlament. Il presidi da la Confederaziun mida mintga onn. Actualmain appartegnan las cusseglieras federalas ed ils cussegliers federals a quatter differentas partidas. Quatter derivan da la Svizra tudestga, dus da la Svizra franzosa ed in da la Svizra taliana.

Il Cussegl federal sa raduna per regla mintga emna per ina sesida. Dossiers spezialmain pretensius tracta el en sesidas da clausura. Per onn decida el davart passa 2500 fatschentas. Ils set departaments e la Chanzlia federala gidan il Cussegl federal a preparar questas fatschentas.

Termins

Elecziun da la presidenta/dal president e da la vicepresidente/dal vicepresidente da la Confederaziun:

ils 7 da december 2022

Elecziun per la renovaziun totala dal Cussegl federal (sunter las elecziuns dal parlament l'october)

il december 2023

President da la Confederaziun

Ignazio Cassis

schef dal Departament d'affars
exteriurs

dapi 2017 en il Cussegl federal

commember da la:

PLD

Il president da la Confederaziun ha ils medems dretgs sco las ulteriuras commembras ed ils ulteriurs commembers dal Cussegl federal, maina dentant las sesidas e represchentant la regenza vers anora.

Vicepresident

Alain Berset

schef dal Departament federal
da l'intern

dapi 2012 en il Cussegl federal

commember da la:

PS

Ueli Maurer

schef dal Departament da
finanzas

dapi 2009 en il Cussegl federal

commember da la:

PPS

Simonetta Sommaruga

scheffa dal Departament per
ambient, traffic, energia e com-
municaziun

dapi 2010 en il Cussegl federal

commembra da la:

PS

Particularitads

Collegialitad

Sco unic pajais dal mund ha la Svizra in'authoritad collegiala sco regenza: las set commembras e commembers dal Cussegl federal èn commembras e commembers dal collegi. Ellas ed els han ils medems dretgs. Il president resp. la presidenta da la Confederaziun maina las sesidas e represchenta la regenza vers anora. Il presidi mida mintga onn.

Consens

En il Cussegl federal vegnan confruntadas ina cun l'otra differentas valurs e differentas opiniuns. Ma las cusseglieras federalas ed ils cussegliers federals tshertgan in consens e prendan las decisiuns cuminaivlamain. Vers anora sa preschenta il Cussegl federal en moda unida: las commembras ed ils commembers dal Cussegl federal defendan las decisiuns dal collegi – er sche quellas na correspundan betg adina a lur tenuta persunala u a la tenuta da lur partida.

Concordanza (concordare = lat. concordar)

La Constituziun federala pretenda che las regiuns dal pajais e las regiuns linguisticas sajan «represchentadas adequatamain». Da las partidas vegni spetgà ch'ellas proponian dunnas ed umens per l'elecziun. Per regla surdat il parlament ils sezs dal Cussegl federal tenor la fermezza da las partidas: uschia èn tut las partidas grondas represchentadas en la regenza.

Furmla magica

2:2:2:1 sa cloma la furmla – adina puspè discutada – per la cumposiziun politica dal Cussegl federal: las trais partidas las pli grondas èn represchentadas en il Cussegl federal cun dus sezs, la partida la quart gronda cun in sez. 44 onns a la lunga (1959–2003) aveva il Cussegl federal 2 represchentantas resp. represchentants da la PLD, da la PS e da la PCD ed 1 represchentanta u represchentant da la PPS. Dapi lura èn las relaziuns sa midadas levamain: 2 PLD, 2 PS, 2 PPS, 1 PCD (dapi il 1. da schaner 2021 Alleanza dal Center).

Stabilitad

Las commembras ed ils commembers dal Cussegl federal vegnan tshernids dal parlament per ina perioda d'uffizi da 4 onns e na pon betg vegnir relaschads. La reelecziun è usitada e pussaivla uschè savens sco giavischà. Per regla resta ina commembra u in commember dal Cussegl federal en uffizi fin ch'ella u el na vul betg pli vegnir reelegi u fin ch'ella u el sa retira.

Nagina elecziun tras il pievel

Gia trais giadas han las personas cun dretg da votar votà davart in'elecziun dal Cussegl federal tras il pievel: 1900, 1942 e 2013. Mintga giada han il pievel ed ils chantuns sbittà questa proposta. Er en pliras intervenziuns parlamentaras è vegnida proponida l'elecziun tras il pievel. Il parlament ha però refusà tuttas.

Chancelier federal

Guy Parmelin

schef dal Departament d'economia, furmazion e retschertga dapi 2016 en il Cussegl federal

commember da la:

PPS

Viola Amherd

scheffa dal Departament da defensiun, protecziun da la populaziun e sport dapi 2019 en il Cussegl federal

commembra da la:

Allianza dal Center

Karin Keller-Sutter

scheffa dal Departament da justia e polizia dapi 2019 en il Cussegl federal

commembra da la:

PLD

Walter Thurnherr

Chancelier federal dapi 2016

commember da la:

Allianza dal Center

Il chancelier federal è il schef dal stab dal Cussegl federal e maina la Chanzlia federala (→ p. 56). Er el vegn tsherni dal parlament.

Incumbensas dal Cussegl federal

Preparar leschas

Il Cussegl federal suttametta al parlament novas leschas e propona, co che decisiuns dal pievel ston vegnir realisadas. Sias propostas han ina vasta basa: ellas resguardan las posiziuns dals chantuns, da las partidas, da las federaziuns e da las gruppaziuns pertutgadas. Suenter lur «consultaziun» surdat il Cussegl federal ils projects al parlament per la debatta e per la decisiun.

Realisar decisiuns dal parlament

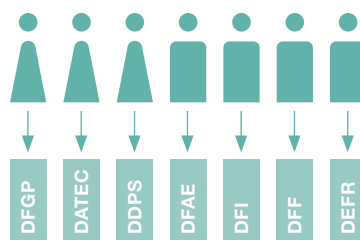
Uschespert ch'il parlament ha deliberà ina lescha, relascha il Cussegl federal las ordinaziuns respectivas: quella fixeschan, co che la lescha sto vegnir realisada concretamain. Sch'il parlament pretenda tschertas mesiras, procura il Cussegl federal che quella vegnian prendidas.

Infurmar

Suenter mintga sesida infurmescha il Cussegl federal detagliadamain ils chantuns, il parlament e la publicità adina puspè davart sias decisiuns ed intenziuns. Ils projects da votaziun declara el en il «carnet da votar» cotschen: quel vegn tramess a las votantas ed als votants per posta e publicità en l'internet.

- www.admin.ch/TV
- www.admin.ch/news
- www.admin.ch/abstimmungen

Manar l'administraziun federala

Il Cussegl federal maina l'administraziun federala cun sias var 39 500 collavuraturas e collavuratur. L'administraziun federala è dividida en set departaments. Mintga commembra e mintga commember dal Cussegl federal maina in departament (→ p. 54/55).

President da la Confederaziun 2022
Ignazio Cassis

Signur president da la Confederaziun, Vus entras en uffizi en in temp, en il qual la pandemia da COVID cuntinuescha a sa derasar. Tge signifitga quai per l'onn 2022?

Jau chapesch ch'ils umans èn spussads. Gia dapi plirs mais ans restrenscha la pandemia en noss mintgadi. Ella è ina sfida per nus sco individis. Ella ans renda vulnerabels ed intscherts. Ed ella ha separà ils umans en noss pajais. Ma ella n'ans ha betg dividids. Nus n'ans laschain betg divider! Jau sun er optimistic che nus pudain superar la pandemia.

Pertge essas Vus optimistic?

Per l'ina, perquai che l'uman ha fin ussa adina gudagnà il cumbat cunter virus e cunter pandemias. Uschia vegni ad esser er questa giada, da quai sun jau persvadì. Nus duvrain pazienza, ma nus gudagnain quest cumbat – cuminaivlamain.

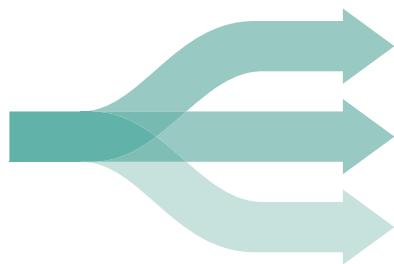
Per l'autra, perquai che la Svizra ha fermezzas ch'ans gidan en questa situaziun difficila. La diversità da las linguas e da las culturas en noss pajais. Ils umans che uneschan questas differenzas e ch'èn prontos da tadlar in l'auter e da respectar autras opiniuns. Quai ans renda ferm!

Tge accents mettais Vus en Voss onn presidial?

L'emprim accent è gia fixà cun la pandemia. Per il Cussegl federal, per ils chantuns e per ils umans en noss pajais vegni ad esser ina sfida da far ils dretgs pass. Il segund punct central è la diversità che jau hai gia menziunà. Ed il terz è l'innovaziun. Innovativs pudain nus esser, sche nus vivain la diversità, sche nus unin pia nossas ideas e sviluppain sin basa da quellas cuminaivlamain soluziuns. Er quai è ina fermezza da la Svizra.

Governar en temps da crisa

Sche la segirezza interna u externa da la Svizra è periclitada, ha il Cussegl federal il plainpudair da decretar ordinaziuns d'urgenza (Constituziun federala art. 185). En cas d'ina periclitaziun extraordinaria da la sanadad publica èsi la Lescha d'epidemias che conceda al Cussegl federal vastas cumpetenzas.

Planisar il futur

Il Cussegl federal prepara il terren per l'avegnir: el fixescha directivas, determinescha finamiras e mussa, co ch'el vul impunder ils meds finansials federals. Per ses plans sto el tschertgar maioritads en il parlament ed eventualmain er tar la populaziun e tar ils chantuns.

Directivas dal Cussegl federal per la legislatura 2019–2023

1. La Svizra segirescha sia bainstanza duraivlamain e profita da las schanzas da la digitalisaziun.
2. La Svizra promova la coesiun naziunala e gida a rinforzar la collavuraziun internaziunala.
3. La Svizra procura per segirezza, s'engascha per la protecziun dal clima ed agetscha sco partenaria fidada en il mund.

A las trais directivas èn attribuidas 18 finamiras e 53 mesiras.

L'administraziun federala

Post da stab

ChF

Chanzlia federala

Walter Thurnherr

Chancelier federal

Organisaziun independenta

Incumbensà federal per la protecziun da datas e per la trasparenza

DFAE

Departament federal d'affars externs

Ignazio Cassis

Schef dal departament

Secretariat general

Secretariat da stadi

Direcziun da dretg internaziunal public

Direcziun consulara

Direcziun da svilup e da cooperaziun

Direcziun per resursas

DFI

Departament federal da l'intern

Alain Berset

Schef dal departament

Secretariat general

Uffizi federal per l'egualitad tranter dunna ed um

Uffizi federal da cultura

Archiv federal svizzer

Uffizi federal per meteorologia e climatologia MeteoSvizra

Uffizi federal da sanadad publica

Uffizi federal da segirezza alimentara e fatgs veterinars

Uffizi federal da statistica

Uffizi federal d'assicuranzas socialas

Organisaziuns independentas

Institut svizzer per products terapeutics Swissmedic

Museum naziunal svizzer

Fundaziun svizra per la cultura Pro Helvetia

DFGP

Departament federal da giusta e polizia

Karin Keller-Sutter

Scheffa dal departament

Secretariat general

Secretariat da stadi per migraziun

Uffizi federal da giusta

Uffizi federal da polizia fedpol

Organisaziuns independentas

Institut federal da proprietad intellectuala

Institut federal da metrologia

Institut svizzer da dretg cumparativ

Autoritad federala da surveglianza en chaussas da revisiun

Cumissiun federala da bancas da giu

Cumissiun federala per dumondas da migraziun

Cumissiun arbitradra federala per la gestiun da dretgs d'autur e da dretgs parents

Cumissiun naziunala per la prevenziun cunter la tortura

Tar l'administraziun federala lavuran

39 504 persunas (35 779 plazzas a temp cumplain).

1138 da questas persunas èn emprendistas ed emprendists,

542 persunas fan in praticum universitar.

L'administraziun federala sustegna il Cussegl federal tar sias incumbensas. Ella sa cumpona da set departaments e da la Chanzlia federala. Mintga departament vegn manà d'ina cussegliera federala u d'in cusseglier federal. A la testa da l'administraziun federala stat il Cussegl federal collectiv.

DDPS

Departament federal da defensiu, protecziun da la populaziun e sport

Viola Amherd

Scheffa dal departament

Secretariat general

Auditorat superiur

Servetsch d'infurmaziun da la Confederaziun

Gruppa da defensiu

Uffizi federal da l'armament armasuisse

Uffizi federal da topografia swisstopo

Uffizi federal da protecziun da la populaziun

Uffizi federal da sport

DFF

Departament federal da finanzas

Ueli Maurer

Schef dal departament

Secretariat general

Secretariat da stadi per dumondas finanziaias internaziunalas

Administraziun federala da finanzas

Uffizi federal da personal

Administraziun federala da taglia

Uffizi federal da la duana e da la segirezza dals cunfins

Uffizi federal d'informatica e telecomunicaziun

Uffizi federal per edifizis e logistica

Organisaziuns independentas

Autoritad federala per la surveglianza dals martgads da finanzas

Controlla federala da finanzas

Cassa federala da pensiun PUBLICA

DEFR

Departament federal d'economia, furnaziun e retschertga

Guy Parmelin

Schef dal departament

Secretariat general

Secretariat da stadi da l'economia SECO

Secretariat da stadi per furnaziun, retschertga ed innovaziun

Uffizi federal d'agricultura

Uffizi federal per il provediment economic dal pajais

Uffizi federal d'abitaziun

Uffizi federal dal servetsch civil

Organisaziuns independentas

Surveglianza dals pretschs

Cumissiu da concorrenza

Sectur da las Scolas politechnicas federalas

Institut federal da scola auta per la furnaziun professiunala

Agentura svizra per la promoziun da l'innovaziun Innosuisse

DATEC

Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun

Simonetta Sommaruga

Scheffa dal departament

Secretariat general

Uffizi federal da traffic

Uffizi federal d'aviatica civila

Uffizi federal d'energia

Uffizi federal da vias

Uffizi federal da communicaziun

Uffizi federal d'ambient

Uffizi federal da svilup dal territori

Organisaziuns independentas

Inspecturat federal per la segirezza nucleara

Inspecturat federal d'installaziuns a current ferm

Servetsch svizzer d'inquisiziun da segirezza

Cumissiu federala per l'electricitad ElCom

Cumissiu federala da communicaziun CumCom

Autoritad independenta da recurs davart radio e televisiun

Cumissiu federala da la posta PostCom

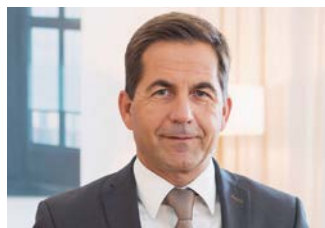
Cumissiu dal traffic da viafier RailCom

Chanzlia federala ChF

La Chanzlia federala è il post da stab dal Cussegl federal: ella procura ch'il Cussegl federal possa decider en moda fundada ed infurmar en moda coordinada. Sco guardiana dals dretgs dal pievel organisescha ella las elecziuns e las votaziuns federalas e controlla iniziativas e referendums.

Walter Thurnherr,
chancelier federal dapi
l'onn 2016

Prepara las decisiuns dal Cussegl federal

Il Cussegl federal sa raduna per regla ina giada l'emna per ina sesida e decida davart numerusas fatschentas. Avant pon ils departaments ed ils uffizis federals prender posiziun davart las singulas tractandas. La Chanzlia federala coordinescha questas «proceduras da cunrapport».

Infurmescha davart las decisiuns dal Cussegl federal

Suenter las sesidas dal Cussegl federal sa preschenta il pledader dal Cussegl federal a las medias ed orientescha la publicitad davart las decisiuns dal Cussegl federal. Ils conclus federals ed ils rapports vegnan publitgads en il «Fegl uffizial federal», leschas ed ordinaziuns en la «Collecziun uffiziala da las leschas federalas».

Planisescha per l'avegnir

La Chanzlia federala persequitescha ils svilups naziunals ed internaziunals e deducescha da quai il basegn politic d'agir. Ella è responsabla per la planisaziun e per il controlling dal Cussegl federal: per la perioda da legislatura da 4 onns, per las finamiras annualas e per il rapport da gestiun.

Sustegna il president da la Confederaziun

Durant ses onn presidial surpiglia ina cussegliera federala u in cusseglier federal incumbensas supplementaras en Svizra ed a l'exteriur (→ p. 50). La Chanzlia federala al sustegna e procura per cuntinuitad d'in onn presidial a l'auter.

Coordinescha en l'administraziun federala

Il chancelier federal maina la Conferenza mensila dals secretaris generals (CSG): qua coordineschan las secretarias generalas ed ils secretaris generals las lavurs dals departaments. Dapi il 1. da schaner 2021 procura il nov Sector TDI per la collavuraziun en il sector da la digitalisaziun: el coordinescha e sustegna projects correspondents en l'administraziun federala.

Survegla ils dretgs dal pievel

La Chanzlia federala guarda che tut las votaziuns ed elecziuns federalas vegnian realisadas correctamain. A tgi che lantscha ina iniziativa dal pievel u in referendum dat ella las infurmaziuns necessarias per proceder correctamain (→ p. 22ss.). En il rom d'in test concepì da nov lavura la Chanzlia federala – ensemen cun ils chantuns – vi d'in project per pudair eleger e votar en il futur sin via electronica (e-voting) en Svizra.

Tgira la plurilinguitad

En Svizra valan il tudestg, il franzos ed il talian sco linguas uffizialas: tut ils texts giuridics ed uffizials da la Confederaziun ston esser avant maun en questas trais linguas, en tscherts cas er en rumantsch. Texts che sa drizzan ad in public internaziunal datti er en englais. La Chanzlia federala è responsabla per las translaziuns.

Publitgescha sin tut ils chanals

Per las votaziuns federalas trametta la Chanzlia federala las explicaziuns da votaziun a las votantas ed als votants ed actualisescha l'app «VoteInfo». Avant las elecziuns trametta ella in mussavia electoral. Cun duas paginas d'internet, cun videos explicativs e cun la broschura «La Confederaziun en furma concisa» porscha ella infurmaziuns actualas e detagliadas.

www.admin.ch
www.ch.ch
www.youtube.com – «Il Cussegl federal svizzer»
www.twitter.com/BR_Sprecher

Vicechancelier e pledader dal Cussegl federal:
André Simonazzi

Vicechancelier:
Viktor Rossi

Custs 2020 (CHF)
80 miu.

**Plazzas a temp
cumplain 2020**
216

Foto a sanestra
A las sesidas dal Cussegl federal èn adina preschents er il chancelier federal ed ils dus vicechanceliers.

www.bk.admin.ch

**Organisaziun
independenta**

**Incumbensà federal per la
protecziun da datas e per la
trasparenza IFPDT:**
Adrian Lobsiger
www.edoeb.admin.ch

Departament federal d'affars exteriurs DFAE

Il DFAE defenda ils interess da la politica exteriura da la Svizra. El tgira relaziuns cun auters stadis e cun organisaziuns internaziunalas, p.ex. cun la UE e cun la ONU. El porscha servetschs per Svizras e Svizzers a l'exteriur. Er la cooperaziun al svilup e l'agid umanitar tutgan tar sias incumbensas. Cun var 170 represchentanzas è la Svizra preschenta sin tut il mund.

«Gist per sia fidadad è la Svizra enconu-schenta sin tut il mund.»

Ignazio Cassis, schef dal DFAE.
Dapi 2017 en il Cussegl federal.
President da la Confederaziun 2022.

COVID-19 ha mussà che sfidas globalas sco ina pandemia, ma er il cumbat cunter la povradad u cunter la midada dal clima ston vegnir prendidas per mauns cuminaivla-main. La Svizra è ina commembra activa da gremis multilaterals sco da la ONU e guida a chattar soluziuns efficacias, malgrà las tensiuns geopoliticas. La Svizra vul rinforzar vinavant ses engaschament per la pasch e per la segirezza e candidescha perquai l'onn 2022 per in sez en il Cussegl da segirezza da la ONU.

La partenaria la pli impurtanta da la Svizra – sin plaun politic sco er economic – è l'Unìun europeica (UE). Il Cussegl federal s'engascha per relaziuns regladas cun la UE e vul cuntinuar la via bilaterala en l'interess d'omaduas varts. La Svizra sa chatta en il center da l'Europa ed ella contribuescha ad in continent paschaivel e stabil, p.ex. cun projects en l'Europa Centrala ed Occidentala, cun la Conferenza davart la refurma en l'Ucraina a Lugano il zercladur 2022 e sco commembra da l'Organisaziun per la segirezza e la cooperaziun en l'Europa (OSCE).

L'interacziun tranter la scienza e la politica exteriura daventa pli e pli impurtanta. La Svizra rinforza sia posiziun en la diplomazia scientifica. L'onn 2021 ha ella elegi per l'emprima giada in represchentant spezial per «science diplomacy» a Geneva. Uschia duain vegnir identifitgadas ad uras las schanzas e las sfidas da las novas tecnologies. A medem temp po la promoziun da la collavuraziun scientifica rinforzar la confidenza tranter ils stadis ed als colliar.

Custs 2020 (CHF)
3,11 mia.

Plazzas a temp cumplain 2020
5447

Foto a sanestra

Cun ils cussegls da viadi e cun l'app «Travel Admin» porscha il DFAE sustegn per viagià en moda segira.

www.eda.admin.ch

Secretariat general SG-DFAE

Secretari general: Markus Seiler
www.eda.admin.ch

Secretariat da stadi

Secretaria da stadi: Livia Leu

Direcziun da dretg internaziunal public DDIP

Directura:
Corinne Cicéron Bühler

Direcziun consulara DC

Directur: Johannes Matyassy

Direcziun da svilup e da cooperaziun DSC

Directura: Patricia Danzi
www.eda.admin.ch/deza

Direcziun per resursas DR

Directura: Tania Cavassini

Departament federal da l'intern DFI

Il DFI s'engascha per in sistem da sanadad effizient ch'è accessibel a tuttas e tuts. El procura er ch'il nivel da las rentas da la AVS e da la 2. pitga vegnia mantegnì a lunga vista. Ses puncts centrals cumplian ultra da quai la diversidad culturala e la coesiun sociala, l'egualitad tranter dunna ed um sco er l'integraziun da persunas cun impediments.

«Il DFI s'engascha per dapli solidaritad e per ina coesiun pli ferma entaifer la societad.»

Alain Berset, schef dal DFI.
Dapi 2012 en il Cussegl federal.

La crisa da corona mussa l'impurtanza d'in sistem da sanadad effizient ch'è accessibel a tuttas e tuts. Ella mussa er cleramain che la Svizra dispona d'assicuranzas socialas solidas che pon sustegnair ils umans en tut las situaziuns da vita.

En questa crisa demussa la Svizra coesiun sociala, malgrà las differenzas culturalas. La solidaritad tranter las personas saunas e las personas malsaunas, tranter las generaziuns sco er tranter las regions linguisticas funcziuna. Il DFI s'engascha per questas valurs, cumbatta il rassissem e promova l'egualitad tranter dunna ed um sco er l'integraziun da personas cun impediments.

Las incumbensas dal DFI influenzeschan il mintgadi dals umans en Svizra. Las sfidas las pli impurtantas per las collavuraturas ed ils collavuratur da DFI èn la refurma da las assicuranzas socialas e dal provediment professiunal, la limitaziun da l'augment dals custs da sanadad, la segirezza alimentara e la sanadad d'animals, infurmaziuns meteorologicas e statisticas fidadas per la populaziun sco er la promoziun da la cultura.

Custs 2020 (CHF)
18,78 mia.

Plazzas a temp cumplain 2020
2547

Foto a sanestra

L'Uffizi federal da cultura sustegna la bransch da film svizra che sto sa far valair cunter ina ferma concorrenza internaziunala.

www.edi.admin.ch

Secretariat general SG-DFI

Secretari general: Lukas Gresch-Brunner
www.edi.admin.ch

Uffizi federal per l'egualitad tranter dunna ed um UFEG

Directura: Sylvie Durrer
www.ebg.admin.ch

Uffizi federal da cultura UFC

Directura: Carine Bachmann
www.bak.admin.ch

Archiv federal svizzer AFS

Directur: Philippe Künzler
www.bar.admin.ch

Uffizi federal per meteorologia e climatologia MeteoSvizra

Directur: Peter Binder
www.meteoschweiz.admin.ch

Uffizi federal da sanadad publica UFSP

Directura: Anne Lévy
www.bag.admin.ch

Uffizi federal da segirezza alimentara e fatgs veterinars USAV

Directur: Hans Wyss
www.blv.admin.ch

Uffizi federal da statistica UST

Directur:
Georges-Simon Ulrich
www.bfs.admin.ch

Uffizi federal d'assicuranzas socialas UFAS

Directur: Stéphane Rossini
www.bsv.admin.ch

Organisaziuns independentas

Institut svizzer per products terapeutics Swissmedic

Directur: Raimund T. Bruhin
www.swissmedic.ch

Museum naziunal svizzer MNS

Directura: Denise Tonella
www.nationalmuseum.ch

Fundaziun svizra per la cultura Pro Helvetia

Directur: Philippe Bischof
www.prohelvetia.ch

Departament federal da giustia e polizia DFGP

Il DFGP dirigia la collavuraziun naziunala ed internaziunala da la polizia e procura uschia per la segirezza interna da la Svizra. El elavura decrets actuals en il dretg civil e penal sco er en il dretg public ed administrativ. Ultra da quai regola il DFGP sut tge cundiziuns che persunas estras dastgan entrar, viver e lavurar en Svizra u survegnan asil en noss pajais.

«Tgi che vul avair success cun soluziuns, sto integrar auters ed als apprezziar.»

Karin Keller-Sutter, scheffa dal DFGP.
Dapi 2019 en il Cussegl federal.

Il DFGP procura per bunas cundiziuns da basa giuridicas, tant per las interpresas sco er per las abitantas ed ils abitants da la Svizra. Cun ina revisiun dal dretg d'ierta vul il DFGP facilitar la successiun d'interpresa entaifer la famiglia. La refurma duai contribuir ad ina pli ferma stabilitad d'interpresas pitschnas e mesaunas (IPM) e garantir plazzas da lavur. In ulteriur exempel è l'introducziun d'ina correspundenza giuridica electronica. Per che tut las personas ch'èn participadas ad ina procedura giudiziala possian barattar datas cun ils tribunals, cun las procuras publicas e cun las autoritads per l'execuziun giudiziala, duai vegnir creada ina plattafurma fitg segira. En quest connex è il DFGP responsabel per l'elavuraziun da las basas giuridicas sin plaun federal.

Il DFGP garantescha ultra da quai che las autoritads da segirezza da la Svizra disponian dals instruments giuridics necessaris per garantir la segirezza da las abitantas e dals abitants. Actualmain elavura il DFGP per exempel ina basa giuridica che permetta a las autoritads da persecuziun penala d'extrair en l'avegnir dapli infurmaziuns d'infastiz da DNA.

Il Secretariat da stadi per migraziun (SEM) dal DFGP s'occupa da la politica da migraziun svizra e regla l'applicaziun dals dretgs da burgais e da dimora. El garantescha che las proceduras d'asil vegnian fatgas en moda svelta e gista, che las requirentas ed ils requirents d'asil en ils centers d'asil da la Confederaziun vegnian alloschads en moda degna e che las personas che n'han nagin dretg d'ina dimora en Svizra vegnian spedidas dal pajais.

Custs 2020 (CHF)
2,71 mia.

Plazzas a temp cumplain 2020
2697

Foto a sanestra

Midada da generaziun: Il DFGP fa avanzar ina revisiun dal dretg d'ierta che facilitescha la successiun d'interpresa tar las IPM.

www.ejpd.admin.ch

Secretariat general SG-DFGP

Secretaria generala: Barbara Hübscher Schmuki
www.ejpd.admin.ch

Secretariat da stadi per migraziun SEM

Secretaria da stadi:
Christine Schraner Burgener
www.sem.admin.ch

Uffizi federal da giustia UFG

Directur: Michael Schöll
www.bj.admin.ch

Uffizi federal da polizia fedpol

Directura:
Nicoletta della Valle
www.fedpol.admin.ch

Servetsch da surveglianza dal traffic da posta e da telecommunicaziun (Servetsch STPT)

Manader: René Koch
www.li.admin.ch

Organisaziuns independentas

Institut federal da proprietad intellectuala IPI

Directura:
Catherine Chammartin
www.ige.ch

Institut federal da metrologia METAS

Directur: Philippe Richard
www.metas.ch

Institut svizzer da dretg cumparativ ISDC

Directura: Christina Schmid
www.isdc.ch

Autoritad federala da surveglianza en chaussas da revisiun ASR

Directur: Reto Sanwald
www.rab-asr.ch

Cumissiuun federala da bancas da gieu CFBG

Responsabel: Thomas Fritschi
www.esbk.admin.ch

Cumissiuun federala per dumondas da migraziun CFM

President: Walter Leimgruber
www.ekm.admin.ch

Cumissiuun arbitradra federala per la gestiun da dretgs d'autur e da dretgs parents CAF

Presidenta:
Helen Kneubühler Dienst
www.eschk.admin.ch

Cumissiuun naziunala per la prevenziun cunter la tortura CNPT

Presidenta: Regula Mader
www.nkvf.admin.ch

Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport DDPS

Il DDPS ha l'incumbensa d'elavurar la politica da segirezza da la Svizra. Sco instruments da la politica da segirezza servan l'Armada svizra, l'Uffizi federal da protecziun da la populaziun, il Servetsch d'infurmaziun da la Confederaziun ed armasuisse. Cun l'Uffizi federal da sport e cun swisstopo s'occupa il DDPS er da la promoziun dal sport e da la geoinfurmaziun.

«La segirezza riguarda tuttas e tuts.»

Viola Amherd, scheffa dal DDPS.
Dapi 2019 en il Cussegl federal.

Il tema da la segirezza pertutga differents secturs: la defensiun da noss pajais, il sustegn da las autoritads en cas da catastrofas sco er l'identificaziun tempriva e la valitaziun da smanatschas e da privels. Er cumbatter cybersmanatschas u metter a disposiziun geodatas fidadas tutgan tar las incumbensas dal DDPS. Las smanatschas, ils svilups ed ils privels actuals vegnan examinads detagliadamain en il rapport davart la politica da segirezza che fixescha er las directivas e las prioritads per ils proxims onns. La segirezza pretenda surtut er l'acquist da novas tecnologias sco er la cumpra da 36 aviuns da cumbat dal tip «F-35A» e da 5 unitads da fiu dal tip «Patriot».

Per che l'armada e la protecziun civila da noss pajais posian ademplir lur incumbensa, ston ellas disponer d'in effectiv suffizient. Il rapport dal Cussegl federal davart l'alimentaziun da l'armada e da la protecziun civila fixescha las mesiras per in augment duravel e per ina meglieraziun persistenta da l'effectiv. Actualmain vegni er ponderà, co che la quota da dunnas pudess vegnir augmentada en l'armada.

In'ulteriura prioritad dal departament è da s'engaschar per l'ambient. Uschia po numnadamain vegnir garantida meglier la segirezza da la populaziun svizra. Il DDPS s'oblighescha da s'engaschar pli fitg per la protecziun dal clima e per las resursas natirals. El ha en mira ina bilantscha da CO2 equilibrada. Plinavant vul el cuvri ses consum d'energia da preferenza cun energias regenerablas e producir – tant sco pussaivel – sez l'energia necessaria.

Custs 2020 (CHF)
8,02 mia.

Foto a sanestra

Er en l'armada han squadras maschadadas dapli success. Las dunnas cumpletteschan lur collegas masculins cun lur experientschas e cun lur valurs.

**Plazzas a temp
cumplain 2020**
12 215

www.vbs.admin.ch

Secretariat general SG-DDPS

Secretari general: Toni Eder
www.gs-vbs.admin.ch

Uffizi federal da protecziun da la populaziun UFPP

Directura: Michaela Schärer
www.babs.admin.ch

Uffizi federal da l'arma- ment armasuisse

Schef da l'armament:
Martin Sonderegger
www.armasuisse.ch

Uffizi federal da topografia swisstopo

Directur: Fridolin Wicki
www.swisstopo.ch

Uffizi federal da sport UFSP

Directur: Matthias Remund
www.baspo.ch

Gruppa da defensiun

Schef da l'armada: cumandant da corp Thomas Süssli
www.armee.ch

Servetsch d'infurmaziun da la Confederaziun SIC

Directur: Christian Dussey
www.ndb.admin.ch

Auditorat superiur AS

Auditor superiur:
Stefan Flachsmann
www.oa.admin.ch

Departament federal da finanzas DFF

Finanzas federalas, agid transitoric, taglias – tar il DFF pertutgan blers affars las finanzas publicas svizas e la politica da finanzas. Il DFF incassa taglias e dazis e controlla il traffic da personas e da rauba al cunfin. Ultra da quei furnescha el servetschs per l'entira administraziun federala, da l'informatica al personal fin als edificis ed a la logistica.

DFF

Regenza

«Grazia a paucs debits avain nus gè ina buna situaziun da partenza per porscher agid finanziel en moda generusa durant la pandemia.»

Ueli Maurer, schef dal DFF.
Dapi 2009 en il Cussegl federal.

La fin da l'onn 2021 aveva la Confederaziun debits en l'autezza da 110 mia. francs. Quai è in summa enorma. L'indebitament da la Svizra è però anc adina fitg bass en cumparegliaziun internaziunala, e quai grazia al frain a l'indebitament. Quai è vegnì dabun a noss pajais durant la pandemia da corona: La Confederaziun ha pudì metter a disposiziun svelt fitg blers daners per gidar en la crisa.

Far debits cura ch'ils tschains èn bass u negativs è attractiv er per la Confederaziun. Durant temps regulars na permetta il frain a l'indebitament dentant naginas expensas che vegnan finanziadas tras debits e betg tras entradas. Debits extraordinaris ston vegnir reducids a temp util, per che nus sajan puspè preparads per la proxima crisa.

Cun finance.swiss han la Confederaziun e la bransch da finanzas sviluppà ina nova plattforma. Sut www.finance.swiss porscha quella infurmaziun fidada davart la Svizra sco piazza da finanzas per in public ester. Uschia po la Svizra sa profilar en la concorrenza mundiala sco piazza economica attractiva.

Tut quai ch'è vegnì inizià tras la digitalisaziun, ha la pandemia da corona accelerà: Cun l'iniziativa «Il mund da lavur en moviment» extenda l'administraziun federala las furmas da lavur flexiblas. Cun dapli flexibilitad areguard il lieu ed il temp da lavur pon las collavuraturas ed ils collavuratur prestar lur lavur en moda pli effizienta. Ultra da quai vegn augmentada la cumpatibilitad da la vita professiunala e da la vita privata ed uschia l'attractivitat da la patruna.

Custs 2020 (CHF)
17,14 mia.

Plazzas a temp cumplain 2020
8819

Foto a sanestra

La Tresoraria federala da l'Administraziun federala da finanzas administrescha ils debits da la Confederaziun da var 100 milliardas francs.

www.efd.admin.ch

Secretariat general SG-DFF

Secretari general: Rolf Götschmann
www.efd.admin.ch

Secretariat da stadi per dumondas finanzialas internaziunalas SFI

Secretaria da stadi:
Daniela Stoffel
www.sif.admin.ch

Administraziun federala da finanzas AFF

Directura:
Sabine D'Amelio-Favez
www.efv.admin.ch

Uffizi federal da personal UFFER

Directura:
Rahel von Kaenel
www.epa.admin.ch

Administraziun federala da taglia AFT

Directur: Adrian Hug
www.estv.admin.ch

Uffizi federal da la duana e da la segirezza dals cunfins UDSC

Directur: Christian Bock
www.bazg.admin.ch

Uffizi federal d'informatica e telecomunicaziun UFIT

Directur: Dirk Lindemann
www.bit.admin.ch

Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL

Directur: Pierre Broje
www.bbl.admin.ch

Organisaziuns independentas

Autoritad federala per la surveglianza dals martgads da finanzas FINMA
Directur: Urban Angehrn
www.finma.ch

Controlla federala da finanzas CDF
Directur: Michel Huissoud
www.efk.admin.ch

Cassa federala da pensiun PUBLICA
Directura: Doris Bianchi
www.publica.ch

Departament federal d'economia, furmaziun e retschertga DEFR

Il DEFR definescha las cundiziuns generalas per l'economia e per il martgà da lavur. El definescha las reglas che valan en l'economia privata ed en l'agricultura e defenda ils interess da l'economia svizra a l'exteriur. El è responsabel per organisar la furmaziun professiunala e promova la perscrutaziun. Il DEFR è er responsabel per il provediment da la Svizra cun bains necessaris per viver.

«Per nizzegiar las schanzas da la digitalisaziun gioga la furmaziun ina rolla decisiva.»

Guy Parmelin, schef dal DEFR.
Dapi 2016 en il Cussegl federal.

Ord vista economica ed en cumparegliaziun cun auters pajais è la Svizra vegnida bain tras la pandemia da corona. Contribui a quai han las mesiras da sustegn statalas sco ils credits da COVID-19, l'indemnisaziun per lavur reducida, la cumpensaziun da la perdita da gudogn pervia dal coronavirus u ils agids per cas da direzza. La strategia da transiziun dal Cussegl federal promova ussa la normalisaziun dal svilup economic: Ultra dal program da recreaziun per la branscha dal turissem sa concentrescha il DEFR sin instruments politics ed economics cumprovads – per exempel sin la promoziun da la Svizra sco piazza economica u sin la politica regionala.

Er en temps normals èsi ina incumbensa centrala dal DEFR da procurar per bunas cundiziuns da basa per ch'interpretas prospereschian e per ch'i possian vegnir stgaffidas plazzas da lavur attractivas. La transformaziun digitala è schanza e sfida enina. Il Cussegl federal vul nizzegiar las schanzas da la digitalisaziun. Il DEFR fa avanzar tranter auter l'amplificaziun da la via electronica tras las instanzas (e-government). Ina rolla decisiva gioga la furmaziun: il DEFR promova la generaziun giuvna sin differents nivels en ils secturs da la matematica, da l'informatica, da la scienza natirala e da la tecnica (MINT) ch'èn fitg impurtants per l'innovaziun. A partir da l'onn da scola 2022 è uschia l'informatica in rom obligatoric en tut ils gimnasis.

Tecnologias digitalas ed autras tecnologias innovativas porschan er bleras schanzas en l'agricultura ed en l'economia alimentara. Ellas permettian surtut in diever efficient da las resursas. Il DEFR s'engascha per che l'agricultura contribueschia – tras ina producciun persistenta – decisivamain a la segirezza alimentara en Svizra.

Custs 2020 (CHF)
12,22 mia.

Plazzas a temp cumplain 2020
2152

Maletg a sanestra

Ils manaschis gastronomic han patì fermamain durant la pandemia. Il SECO ha realisà bleras da las mesiras da l'agid economic.

www.wbf.admin.ch

Secretariat general SG-DEFR

Secretaria generala: Nathalie Goumaz

www.wbf.admin.ch

Secretariat da stadi per l'economia SECO

Secretaria da stadi:

Marie-Gabrielle

Ineichen-Fleisch

www.seco.admin.ch

Secretariat da stadi per furmaziun, retschertga ed innovaziun SEFRI

Secretaria da stadi:

Martina Hirayama

www.sbf.admin.ch

Uffizi federal d'agricultura UFAG

Directur: Christian Hofer

www.blw.admin.ch

Uffizi federal per il provediment economic dal pajais UFPE

Delegà: Werner Meier

www.bwl.admin.ch

Uffizi federal d'abitaziuns UFAB

Directur: Martin Tschirren

www.bwo.admin.ch

Uffizi federal dal servetsch civil CIVI

Directur: Christoph Hartmann

www.zivi.admin.ch

Organisaziuns independentas

Survegliaza dals pretschs SPR

Survegliader dals pretschs:

Stefan Meierhans

www.preisueberwacher.admin.ch

www.preisueberwacher.admin.ch

Cumissiuin da concurrenza CUMCO

Directur: Patrik Ducrey

www.weko.admin.ch

Cussegl da las Scolas politechnicas federalas Cussegl da las SPF

President dal Cussegl da las

SPF: Michael O. Hengartner

www.ethrat.ch

Scola auta federala per la furmaziun professiunala SAFFP

Directura:

Barbara Fontanellaz

www.ehb.swiss

Agentura svizra per la promoziun da l'innovaziun Innosuisse

Directura: Annalise Eggimann

www.innosuisse.ch

Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun DATEC

Vias, viafiers, electricitad e medias: Il DATEC garantisce il provedi-ment da basa da la Svizra cun servetschs publics a favur dal service public. Ma er la natira tutga tar sias tematicas: il gaud, la cuntrada, l'aua, l'aria, las plantas ed ils animals. Il DATEC s'engascha per ina politica dal clima, da la quala profita er l'economia.

«Nus stuain avanzar svelt cun la protecziun dal clima e garantir che nus hajan avunda electricitad.»

Simonetta Sommaruga, scheffa dal DATEC.
Dapi 2010 en il Cussegl federal.

La stad passada cun auas grondas, setgira ed incendis da gaud ha mussà, tge consequenzas che la midada dal clima ha per noss mintgadi e quant impurtant ch'igl è da rinforzar la protecziun dal clima. Il DATEC s'engascha per che la Svizra vegnia davent da l'ieli e dal gas ch'èn nuschaivels per il clima. Per midar d'autos da benzin ad autos electricas u d'in stgaurament dad ieli ad ina pumpa da stgaurar dovri dentant er dapli electricitad. La politica dal clima è perquai colliada stretgamain cun la politica d'energia.

Il proxims pass ston succeder en moda speditiva. Il DATEC ha perquai elavurà ina revisiun davart l'amplificaziun da nossas energias regenerablas indigenas sco er davart il rinforzament da nossa segirezza da provediment. Durant ils ultims diesch onns èsi numnadamain vegni investi bler memia pauc en la producziun d'electricitad en Svizra. Ins è oravant tut sa fidà da l'import. Noss pajais vischins dovran però sezs dapli electricitad. Perquai stuain nus amplifitgar la producziun tar nus, oravant tut per l'enviern.

Tar la protecziun dal clima ans concentrain nus sin ina maschaida da mesiras, per ch'ils umans possian viver en moda favuraivla al clima. I dovra uschia per exempel ina buna infrastruttura per chargiar autos electricas. Nus ans engaschain er sin plaun internaziunal per ina protecziun dal clima effizienta. Per ch'i giaja er enavant en ils auters stadis. Pertge che pli ditg che nus spetgain, e pli difficil ch'i daventa per nus tuttas e tuts da cuntanscher las finamiras en connex cun il clima.

Custs 2020 (CHF)
12,76 mia.

Plazzas a temp cumplain 2020
2378

Foto a sanestra

Cun il sulegl po la Svizra producir fin l'onn 2050 passa ina e mez giadas dapli energia che las quatter ovras atomaras da la Svizra ch'èn anc en funcziun.

www.uvek.admin.ch

Secretariat general SG-DATEC

Secretari general: Matthias Ramsauer

www.uvek.admin.ch

Uffizi federal da traffic UFT

Directur: Peter Füglistaler

www.bav.admin.ch

Uffizi federal d'aviatica civila UFAC

Directur: Christian Hegner

www.bazl.admin.ch

Uffizi federal d'energia UFE

Directur: Benoît Revaz

www.bfe.admin.ch

Uffizi federal da svilup dal territori ARE

Directur: Jürg Röthlisberger

www.astra.admin.ch

Uffizi federal da comunicaziun UFCOM

Directur: Bernard Maissen

www.bakom.admin.ch

Uffizi federal d'ambient UFAM

Directura:

Katrin Schneeberger

www.bafu.admin.ch

Uffizi federal da svilup dal territori ARE

Directura: Maria Lezzi

www.are.admin.ch

Organisaziuns independentas

Inspecturat federal per la segirezza nucleara IFSN

Directur: Marc Kenzelmann

www.ensi.ch

Inspecturat federal d'installaziuns a current ferm ESTI

Mainagestiun: Daniel Otti

www.esti.admin.ch

Servetsch svizzer d'inquisiziun da segirezza SISE

President: Pieter Zeilstra

www.sust.admin.ch

Cumissiun federala per l'electricitad EICOM

President: Werner Luginbühl

www.elcom.admin.ch

Cumissiun federala da comunicaziun ComCom

Presidenta:

Adrienne Corboud Fumagalli

www.comcom.admin.ch

Autoritad independenta da recurs davart radio e televisiun AIRR

Presidenta:

Mascha Santschi Kallay

www.ubi.admin.ch

Cumissiun federala da la posta PostCom

Presidenta:

Anne Seydoux-Christe

www.postcom.admin.ch

Cumissiun dal traffic da viafier RailCom

Presidenta:

Patrizia Daniöth Halter

www.railcom.admin.ch

Giudicativa **Las dretgiras**

Sche las commembras ed ils commembers d'ina partziun dal Tribunal federal na s'accordan betg en scrit davart in cas, vegn la sentenza tractada

publicamain. Qua tractan las commembras ed ils commembers da la Partziun penala a Losanna in cas.

Giudicativa

Il tribunals

I dat 4 tribunals federalis. Il tribunal suprem è il Tribunal federal. El decida en ultima istanza davart cas da quasi tut ils secturs giuridics. **Ils 3 tribunals federalis d'emprima istanza han differentas incumbensas. Il Tribunal penal federal è competent per cas penals cun ina impurtanza speziala per la Confederaziun svizra e per recurs concernent l'assistenza giudiziala en fatgs penals. Il Tribunal administrativ federal decida davart recurs cunter disposiziuns d'autoritads administrativas federalas ed il Tribunal federal da patentas en dispitas davart patentas per invenziuns.**

www.eidgenoessischegerichte.ch

Procedura successiva

Sco emprima u segunda istanza giuditgeschan dretgiras chantunalas u tribunals federalis d'emprima istanza. Sche persunas pertutgadas n'èn betg d'accord cun ina sentenza, pon ellas recurrer al Tribunal federal. La Lescha davart il Tribunal federal regla, sut tge premissas ch'in recurs è pussaivel.

Elecziun da las derschadras e dals derschaders

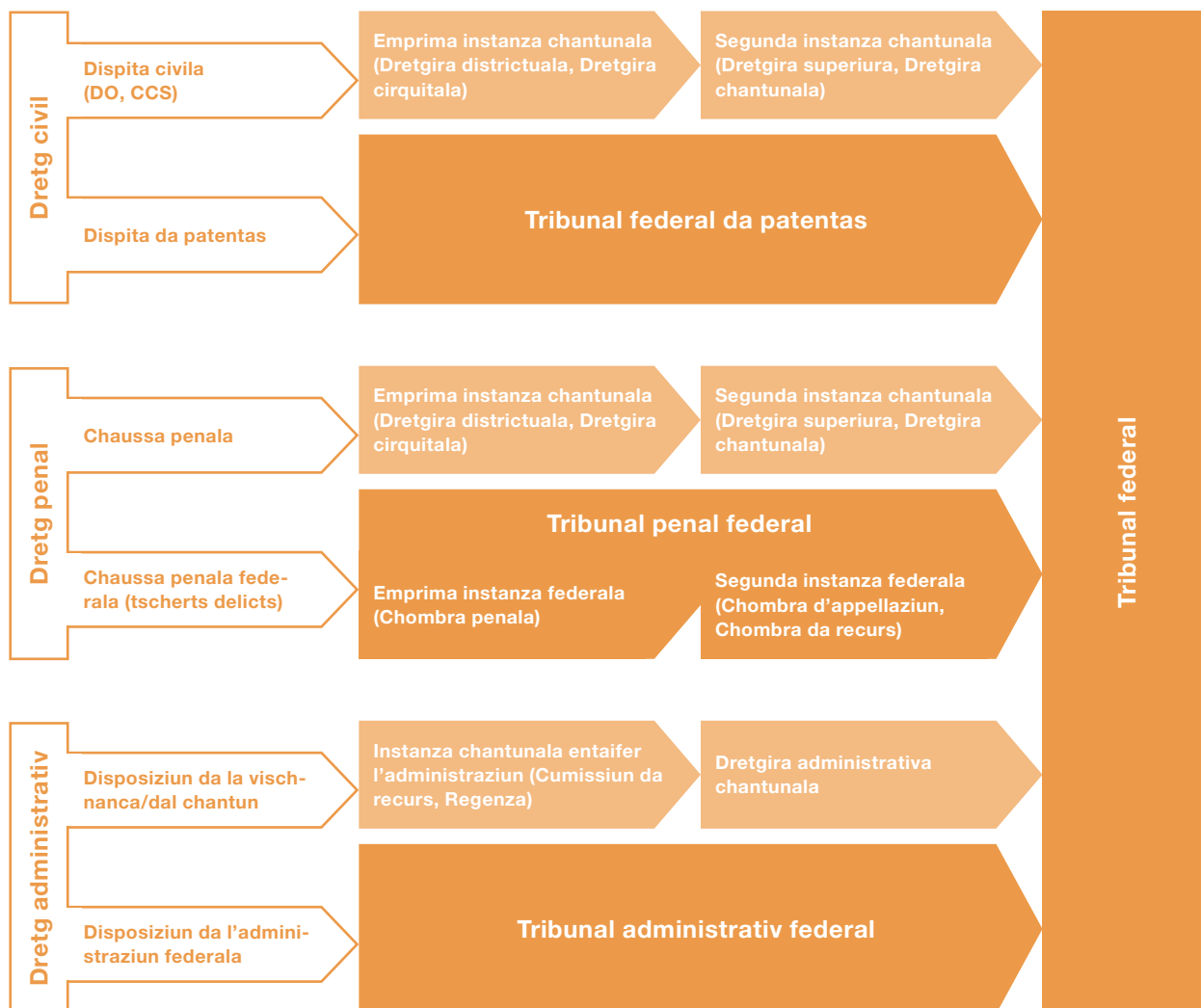
Las derschadras ed ils derschaders dals tribunals federalis vegnan elegids da l'Assamblea federala plenara per ina durada d'uffizi da 6 onns. La reelecziun è pussaivla illimitadamain. Las derschadras ed ils derschaders sa retiran da lur uffizi il pli tard la fin da lur 68avel onn.

L'Assamblea federala plenara elegia il presidi ed il vicepresidi dals tribunals. La durada d'uffizi dal presidi è 2 onns (exceptiun Tribunal federal da patentas: 6 onns). In'unica reelecziun è pussaivla.

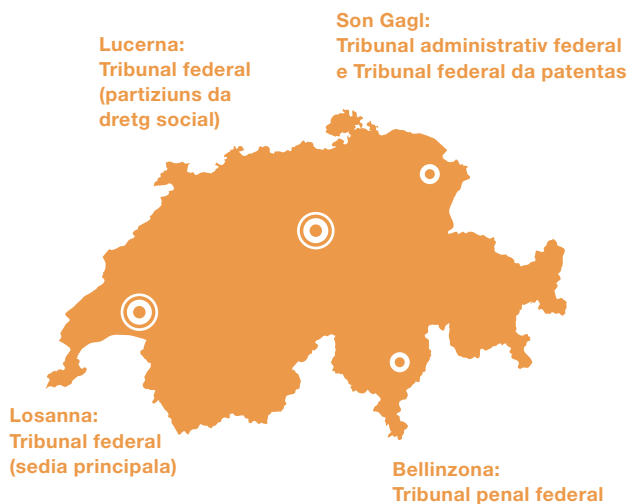

Film da preschentaziun –
Il Tribunal federal

Vias da procedura en il sistem giuridic svizzer

Ils tribunals federals èn repartids sin quatter lieus

L'onn 2020 èn vegnidas terminadas var 15 000 proceduras

Il Tribunal federal

Il Tribunal federal decida sco istanza suprema en dispitas tranter burgaisas, tranter burgais ed il stadi, tranter chantuns sco er tranter Confederaziun e chantuns. Pertutgads èn il dretg civil, penal, administrativ e d'assicuranza sociala.

www.bger.ch www.eidgenoessischegerichte.ch

Incumbensas

Controla definitivamain sentenzias da dretgiras inferiuras

Il Tribunal federal giuditgescha sco istanza suprema recurs cunter sentenzias da dretgiras chantunals supremas, dal Tribunal penal federal, dal Tribunal administrativ federal e dal Tribunal federal da patentas. El controlla, sche quels han applitgà correctamain il dretg. En cas da dumondas da dretgs umans poi vegnir recurrì a la Curt europeica dals dretgs umans.

Procura per in'applicaziun unitara dal dretg

Cun sias decisiuns procura il Tribunal federal per in'applicaziun unitara dal dretg federal. El protegia ils dretgs costituziunals da las burgaisas e dals burgais. Ils ulteriurs tribunals e las autoritads administrativas s'orienteschan a sias sentenzias.

Gida a sviluppar il dretg

Sch'il Tribunal federal sto giuditgar ina dumonda giuridica che n'è betg u betg cleramain reglada en la lescha, gida el cun sia giurisdicziun a sviluppar il dretg. Quai po avair per consequenza ch'il parlament formulescha da nov ina lescha.

Organisaziun

Il Tribunal federal è structurà tenor secturs giuridics. El consista da:

- 2 partziuns da dretg public (p.ex. taglias, dretgs politics)
- 2 partziuns da dretg civil (p.ex. dretg da contracts, dretg da famiglia)
- 1 partziun da dretg penal
- 2 partziuns da dretg social (p.ex. assicuranza d'accidents ed assicuranza d'invalidità).

38 derschadras e derschaders ordinaris e 19 derschadras e derschaders en uffizi accessoric lavuran en il Tribunal federal. Ellas ed els vegnan sustegnids da 350 ulteriuras collavuraturas e collavuratur (da quels 150 actuaras ed actuars da dretgira).

Anoravers vegn il Tribunal federal represchentà da ses presidi. Davart dumondas fitg impurtantas decida il Tribunal collectiv (tut las 38 derschadras e derschaders federals). La sedia dal Tribunal federal è a Losanna. Per motivs istorics sa chattan las 2 partziuns da dretg social a Lucerna.

Presidenta: Martha Niquille

Termins per tractativas publicas da sentenza

www.bger.ch > Rechtsprechung > Sitzungen (en tudestg)

Tip da las liquidaziuns 2020

3361

refusa

3125

decisiun da betg
entrar en chaussa

1121

approvaziun
(cumplaina/parziala)

255

stritgada

«La pasch giuridica è la pitga centrala per ina convivenza armonica.»

Martha Niquille
Presidenta dal Tribunal federal 2021/2022

Particularitads

Per regla en scrit

La procedura davant il Tribunal federal ha lieu da princip en scrit. La derschadra responsabla studegia las actas e suttametta in sboz als auters derschaders participads. Sche tuts èn d'accord cun la sentenza, è ella tratga. Sch'els n'èn betg d'accord, ha lieu ina tractativa publica da la sentenza a bucca.

Transparent

En cas d'ina tractativa publica da la sentenza discutan las derschadras ed ils derschaders il cas, savens en preschientscha da las partidas en disputa, da collavuratur da las medias u da visitadras. A la fin voteschan ils derschaders cun tegnair si il maun. Tut las sentenzias dal Tribunal federal vegnan publicitgadas en l'internet. Las tractativas da sentenza che interessan spezialmain la publicitad, vegnan messas a disposiziun en registraziuns da film.

Nagins agens scleriments davart l'eveniment

Il Tribunal federal controlla dumondas giuridicas. El sa basa da princip sin ils fatgs, co ch'els èn vegnids constatads da las instanzas precedentas.

Pluriling – 3 u 5 derschaders

Las derschadras ed ils derschaders dal Tribunal federal derivan da tut las regions linguisticas da la Svizra. En las tractativas publicas da sentenza discurren els lur lingua materna. Las sentenzias vegnan redigidas en tudestg, franzos u talian e na vegnan betg translataadas. Per regla decidan 3 derschaders, sch'i dat dumondas giuridicas d'impurtanza generala 5 derschaders sin proposta d'ina derschadra.

Trais dumondas a la presidenta dal Tribunal federal

È er il Tribunal federal suttamess ad ina controlla?

Il Tribunal federal è la dretgira suprema en Svizra; nossas sentenzias na vegnan pia betg controlladas. Magari èsi pussaivel da far recurs al Tribunal europeic dals dretgs umans. Nossas decisiuns impurtantas vegnan discutate e criticadas en contribuziuns scientificas. Cun quellas ans fatschentain nus, quai è a medem temp ina controlla interna per nus. En quai che concerna l'administraziun essan nus suttamess a la surveglianza suprema dal parlament.

Las sentenzias dal Tribunal federal vegnan tematisadas en la pressa...

Gea – e quai è impurtant. Nus essan conscients ch'i po esser difficil per bleras burgaisas e blers burgais da chapir la lingua tecnica giuridica. Per intermediar meglier nossas sentenzias faschain nus perquai pli savens comunicaziuns da pressa.

Spezialisaziun è ina tendenza – er al Tribunal federal?

Ina «spezialisaziun» approximativa resulta dal fatg, che las set partiziuns èn mintgamai cumpetentas per tsherts champs giuridics. Sche quels èn fitg multifars, tegnain nus quint da la savida spezialisada da las commembras e dals commembers dal tribunal ed attribuiss uschia ils cas per elavurar il sboz da la sentenza.

La presidenta dal Tribunal federal vegn elegida dal parlament per dus onns. Ella represchenta il Tribunal federal vers anora.

Sentenzias
publicitgadas –
www.bger.ch

Registraziuns da film
da deliberaziuns da la
sentenzia –
www.bger.ch

Il Tribunal penal federal

Il Tribunal penal federal giuditgescha en 2 instanzas cas penals d'impurtanza speziala per la Confederaziun. El decida ultra da quai recurs cunter la Procura publica federala e cunter autras autoritads da persecuziun penala e d'assistenza giudiziala e conflicts da cumpetenzza tranter chantuns u tranter Confederaziun e chantuns.

www.bstger.ch

Incumbensas

Bliers cas penals decidan las dretgiras chantunalas. Il Tribunal penal federal giuditgescha cas penals d'impurtanza speziala per la Confederaziun. Latiers tutgan malfatgs dad u cunter emploiads federals, delicts cun materias explosivas, falsificaziun da daners, criminalitad economica transcunfinala, criminalitad organisada, corrupziun e lavada da daners u delicts d'aviatica.

Il Tribunal penal federal controlla ordinaziuns d'autoritads federalas da persecuziun penala e d'assistenza giudiziala internaziunala en chaussas penalas. Plinavant decida el conflicts da cumpetenzza tranter autoritads da persecuziun penala.

Organisaziun

Il Tribunal penal federal ha 1 chombra penala, 1 chombra da recurs ed 1 chombra d'appellaziun. Las sentenzias da la chombra penala pon ins contestar a la chombra d'appellaziun. La chombra d'appellaziun exista pir dapi l'onn 2019. Cunter bleras decisiuns da la chombra da recurs e da la chombra d'appellaziun pon ins recurrer al Tribunal federal.

Il Tribunal penal federal ha 18 derschadras e derschaders ordinaris e 13 derschadras e derschaders en uffizi accessoric. Els vegnan sustegnids da circa 60 collavuraturas e collavuratur. Gremis directivs dal Tribunal penal federal èn la Cumissiun administrativa ed il Plenum (tut las derschadras e tut ils derschaders ordinaris).

President: Alberto Fabbri

Particularitads

Proceduras grondas

Ina procedura penala davant il Tribunal penal federal po pertutgar pliras persunas e po esser plurilingua, tant ch'i dovra translaziuns. Mintgatant èsi da prender mesiras da segirezza spezialas en la tractativa principala. En gronds cas cun pliras persunas participadas cuntegna la sentenza en scrit regularmain pli che 100 paginas.

Relaziun internaziunala

Savens han proceduras penalas ina relaziun internaziunala, cunzunt en il champ da la ciminalitad economica e dal terrorissem. La chombra da recurs decida, sch'ina persuna dastga vegnir spedita da la Svizra en in auter pajais u sch'i ston vegnir consegnads meds da cumprova (per il pli documents da banca) ad in auter pajais.

Chombra penala: tip da las fatschentas 2020

8 Organisaziun criminala

6 Decisiuns posteriuras (p.ex. transfurmaziun d'in chasti pecuniar en in chasti da detenziun)

4 Lavada da daners suspectus

4 Chaussas penalas administrativas

3 Criminalitad economica

2 Corrupziun

33
Ulteriurs malfatgs (p.ex. falsificaziun da daners, delicts cun materias explosivas, delicts d'aviatica)

Il Tribunal administrativ federal

Il Tribunal administrativ federal tracta recurs cunter disposiziuns d'autoritads administrativas federalas. En tscherts secturs controlla el er decisziuns chantunalas. Il Tribunal administrativ federal ha 6 partiziuns ed 1 secretariat general.

www.bvger.ch @BVGer_Schweiz

Incumbensas

Sin recurs decida il Tribunal administrativ federal la legalitad da disposiziuns d'autoritads administrativas federalas. Il spectrum tematic da las materias giuridicas tractadas è vast. Ellas tanschan dad A sco asil fin Z sco zona. Il Tribunal administrativ federal giuditgescha ultra da quai recurs cunter tschertas decisziuns da regenzas chantunalas, p.ex. tar glistas dals ospitals. Sin plant giuditgescha el sco emprima instanza en 3 secturs speziels, p.ex. tar contracts da dretg public.

Organisaziun

Il Tribunal administrativ federal cun sedia a Son Gagl ha 6 partiziuns ed 1 secretariat general. Principalmain s'occupa la partiziun I dals secturs infrastruttura, taxas, persunal federal e protecziun da datas, la partiziun II dals secturs economia, concorrenza e furmazziun, la partiziun III dals secturs assicuranzas socialas e sanadad publica, las partiziuns IV e V dal dretg d'asil e la partiziun VI dal dretg da personas estras e dal dretg da burgais.

Las derschadras ed ils derschaders vegnan elegids da l'Assamblea federala plenara. Els exequeschan lur uffizi independentamain ed unicamain obligads al dretg.

Cun 73 derschadras e derschaders e cun 353 collavuraturs e cullavuraturs è il Tribunal administrativ federal il tribunale il pli grond sin plaun federal.

President: Vito Valenti

6499 liquidaziuns l'onn 2020

4813

Nagina pussaivladad da far recurs al Tribunal federal

1686

Pussaivladad da far recurs al Tribunal federal

317

Da quellas fatg recurs al Tribunal federal

Particularitads

Agens scleriments

Tar ina dispita giuridica na sa basa il Tribunal administrativ federal betg sin fatgs ch'èn resultads tar l'instanza precedente e sin motivs ed arguments da las partidas, mabain sclerescha sez fatgs decisivs. Per quest intent incumbenscha el expertisas e fa tractativas d'instrucziun u visitas ocularas.

Per part definitiv

Mintga onn liquidescha il Tribunal administrativ federal principalmain en scrit en media 7000 proceduras en tudestg, franzos e talian. Bleras proceduras tracta el definitivamain.

Il Tribunal federal da patentas

Il Tribunal federal da patentas decida dispitas da patentas. Il tribunal il pli pitschen dals tribunals federals tracta regularmain cun acturs internaziunals. Cun il consentiment da las partidas vegni pledà er en englais.

www.bpatger.ch

Incumbensas

Il svilup d'ina idea tecnica custa per regla. Cun ina patenta po vegnir protegida giuridicain la «proprietad intellectuala» d'ina invenziun. En dispitas decida il Tribunal federal da patentas, sch'ina novaziun tecnica adempesch la premissas per pudair giudair la protecziun d'ina patenta; el giuditgescha, sche dretgs da patentas existents vegnan violads. Plinavant sto il Tribunal federal da patentas decider, tgi ch'è la possessura legala resp. il possessur legal d'ina patenta u co ch'ina patenta dastga vegnir duvrada en il rom d'ina licenza.

Fin l'onn 2012 eran las dretgiras chantunals responsablas per giuditgar dispitas da patentas. Dapi lura è quai chausa dal Tribunal federal da patentas. Sias sentenzias pon vegnir contestadas tar il Tribunal federal.

Organisaziun

Il Tribunal federal da patentas è il pli pitschen dals tribunals federals. El n'ha betg differentas partiziuns. 41 derschadras e derschaders en uffizi accessoric lavuran en il Tribunal federal da patentas; ma els n'han betg agens biros en l'edifizi dal tribunal. En uffizi principal lavuran il president, 1 derschader sco er 2 actuaras da dretgira e 2 collavuraturas da chanzlia.

Il Tribunal federal da patentas ha sia sedia a Son Gagl. Ma el n'ha nagina atgna sala da dretgira. Sch'i dat tractativas giudizialas, han ellas lieu en l'edifizi dal Tribunal administrativ federal vischin. Las tractativas dal Tribunal federal da patentas pon avair lieu en ils chantuns, p.ex. a Neuchâtel, sche las partidas derivan da la Svizra franzosa.

President: Mark Schweizer

Fatschentas tenor champs technics, entradas 2020

Bains quotidianis necessaris per viver (tranter auter medicaments)

Chemia, produzioni da metal

Fisica

Electronica

Proceduras da lavur, transport

Construcziun da maschinas, illuminaziun, stgaurament

Textilias, palpiri

Particularitads

Er englais sco lingua da dretgira

Davant il Tribunal federal da patentas cumparan savens acturs che lavuran sin plaun internaziunal; en il sector tecnic vegn savens duvrà l'englais. Las partidas en disputa dastgan manar la procedura er en englais, sche tuts èn d'accord cun quai.

Derschaders cun enconuschientschas technicas

En las proceduras dal Tribunal federal da patentas sa tracti savens da dumondas technicas complexas. Perquai vegnan consultadas derschadras e derschaders cun enconuschientschas technicas correspondentas. Quai permetta proceduras sveltas e favuravlas, perquai ch'i po vegnir desisti da lungas expertisas custavlas tras expertas ed experts externs.

Sentenzias dals tribunals federals

Sentenzià activists dal clima

Dudesch activistas ed activists dal clima èn vegnids sentenziads l'onn 2018 cun raschun pervia da violaziun da domicil, perquai ch'els avevan occupà la filiala d'ina banca a Losanna. Els na pon betg sa referir al fatg ch'els hajan agì en ina situaziun d'urgenza, perquai che la necessitad d'in «privel direct» n'è betg ademplida. En sia sentenza n'ha il Tribunal federal betg stui giuditgar las enconuschientschas scientificas davart la stgaudada dal clima.

BGE 147 IV 297

Restrenschi demonstraziuns

La limitaziun dal dumber da participantas e participants da demonstraziuns a 15 persunas ch'il chantun Berna aveva ordinà temporarmain pervia dal coronavirus, è ina intervenziun sproporziunada en la libertad da reuniun tenor il Tribunal federal. Cun mo 15 participantas e participants perda ina demonstraziun sia impurtanza. Percenter è stada admissa la limitaziun dal dumber da participantas e participants da demonstraziuns a 300 persunas ch'il chantun Uri aveva ordinà temporarmain.

Sentenzias 2C_308/2021, 2C_290/2021

Delict che na surannescha mai

La Procura publica federala sto intercurir – sut l'aspect dal «genocid» e dals «crims cunter l'umanitad» – l'assassinat d'in opponent iranais l'onn 1990 a Coppet (VD), ch'è probablamain vegni commess dal Servetsch secret iranais. La regulaziun davart la nunsurannaziun da quests delicts, ch'è vegnida introducida l'onn 2011, po vegnir applitgada en quest cas retroactivamain tenor la Chombra da recurs dal Tribunal penal federal.

Sentenzia BB.2021.141

Privaziun dal dretg da burgais

Il Tribunal administrativ federal è s'occupà per l'emprima giada da la privaziun dal dretg da burgais svizzer. In burgais dubel tirc-svizzer aveva organisà differentas acziuns per ina grupp da terror islamistica. Tras quai ha el periclità la segirezza interna ed externa da la Svizra. Perquai ha il tribunal confermà la decisiun dal Secretariat da stadi per migraziun da privar la persuna pertutgada da la naziunalitad svizra. Sentenzia F-5427/2019

Public clouds

En il rom d'ina submissiun ha l'Uffizi federal per edifizis e logistica surdà a tschintg providers l'incumbensa da furnir servetschs da public cloud. Google n'ha betg survegni l'agiudicaziun ed ha fatg recurs tar il Tribunal administrativ federal. En ses recurs ha Google pretendi tranter auter ch'i na dastgian vegnir suttascrits nagins contracts, fin che la decisiun giudiziala finala saja avant maun. En ina decisiun intermediara ha il tribunal refusà questa pretensiun. Procedura B-3238/2021

Nagina violaziun da patentas tar blockchain

La concessionaria d'ina invenziun per il provediment il pli svelto pussaivel cun datas en computers decentralis colliads in cun l'auter ha fatg naufragi cun ses plant davart il Tribunal federal da patentas. Ella aveva pretendi che la patenta vegnia violada tras transacziuns sin l'uschenumnada blockchain d'Ethereum, che sajan vegnidas iniziadas da l'accusada tras sia app «Friendz». Il tribunal è vegni a la conclusiun che la patenta pretendia da transferir datas, quai che na vegnia betg realisà tras la tecnologia d'Ethereum. Sentenzia 02019_004

Impressum

Editura, concept general

Chanzlia federala, Secziun da sustegn per la communicaziun
Chasa federala vest, 3003 Berna
info@bk.admin.ch

Redacziun e translaziun

Servetschs d'infurmaziun e servetschs linguistics da la Chanzlia federala, da la Chanzlia chantunala dal Grischun, dals departaments, dals Servetschs dal parlament e dals tribunals federals

Concepziun

wapico SA, Berna
Fabienne Grossen, Berna (frontispizi)

Fotografias

Carolina Piasecki (p. 16, 28, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72)
Béatrice Devènes (p. 35, 36, 45)
Rolf Weiss (p. 3, 57)
Stefano Spinelli (p. 46, 50, 51)
Andreas Busslinger (p. 6)
DFAE (53), Chanzlia federala (p. 56), DDPS (P. 65), DFF (p. 67),
Tribunal federal (p. 77)
Keystone-SDA: Gaëtan Bally (p. 59, 61); Alessandro della Valle (p. 63);
Anthony Anex (p. 67, 69); Beat Mumenthaler (p. 71)

Fotografias istoricas sin las paginas 10/11 (en urden cronologic)

Veglia Confederaziun: Archiv dal stadi da Sviz

Helvetica: Museum naziunal svizzer (MNS)

Mediazium: MNS

Contract federal: Wikimedia Commons

Guerra da la Lia separatista: MNS

Constituziun federala: MNS

Extensiun da la democrazia: Wikimedia Commons

Emprima Guerra mundiala, chauma generala: MNS

Proporz: Wikimedia Commons

Segunda Guerra mundiala: Hans Tomamichel/MNS

Egualitad dals dretgs: MNS

Terza Constituziun federala: Wikimedia Commons

Fin da redacziun

15 da schaner 2022

Ediziun

total	170 000
tudestg	102 000
franzos	38 000
talian	16 000
rumantsch	2 000
anglais	12 000

Stampa e produczion dal stadi preliminar

Vogt-Schild Druck SA

Distribuziun

Questa publicaziun po vegnir empustada gratuitamain

tar l'Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL

www.bundespublikationen.admin.ch

Nr. d'artitgel 104.617.r

44avla ediziun, favrer 2022

gedruckt in der
schweiz

www.admin.ch

www.ch.ch

www.parlament.ch

*Cun gronds meanders passa l'Arca tras Berna.
Qua stat la Chasa a federala: il center da la politica svizra.*

